

RAPORT

ASUPRA IMPLEMENTĂRII

PLANULUI DE ACȚIUNI UE – RM 2008

Chișinău, ianuarie 2009

CUPRINS

Lista abrevierilor	4
Scopul raportului	6
I. INTRODUCERE	
1.1. Planul de acțiuni UE – Moldova 2005 – 2008	7
1.2. Prioritățile Agendei Interne de Integrare Europeană	7
1.3. Cadrul instituțional de implementare a agendei	8
1.4. Cadrul de planificare strategică	9
1.5. Coordonarea asistenței externe	10
1.6. Metodologia de evaluare și monitorizare	11
II. PREZENTARE GENERALĂ	
2.1. Situația macroeconomică	13
2.2. Reglementarea conflictului transnistrean și reintegrarea țării	13
2.3. Principalele tendințe și evoluții în relațiile cu UE	15
III. INDEPENDENȚA JUSTIȚIEI	
3.1. Competențele procuraturii	17
3.2. Eficiența sistemului judiciar	17
3.3. Mecanisme alternative de soluționare a conflictelor	19
3.4. Reforma asistenței juridice garantate de stat	19
IV. ASIGURAREA LIBERTĂȚII MASS-MEDIA	
4.1. Asigurarea accesului la informație	20
4.2. Asigurarea transparenței mass-media	21
4.3. Consolidarea dialogului cu societatea civilă	22
V. ASIGURAREA RESPECTĂRII DREPTURILOR OMULUI	
5.1. Executarea hotărârilor CEDO	24
5.2. Asigurarea dreptului la întruniri	24
5.3. Asigurarea dreptului de candidare la funcțiile publice	25
5.4. Asigurarea libertății religioase	25
5.5. Îmbunătățirea condițiilor de detenție	25
5.6. Combaterea traficului de ființe umane	28
5.7. Protejarea drepturilor minorităților	29
5.8. Asigurarea securității condițiilor de muncă	30
VI. LUPTA ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI	
6.1. Reforma administrației publice	31
6.2. Reducerea stimulilor pentru corupție în sistem	32
6.3. Perfecționarea sistemului de achiziții publice	34
6.4. Sporirea nivelului de conștientizare a populației privind fenomenul corupției	35
VII. ÎMBUNĂTĂȚIREA CLIMATULUI INVESTIȚIONAL	
7.1 Reforma regulatorie	37
7.2. Dezvoltarea antreprenoriatului	39
7.3 Vama și impozitarea	41
7.4. Concurența și ajutoarele de stat	42
7.5. Dezvoltarea sistemului financiar	44

7.6. Îmbunătățirea managementului finanțelor publice	46
7.7. Modernizarea standardizării, reglementărilor tehnice și conformității	47
7.8. Protecția drepturilor de proprietate intelectuală	49
7.7. Eficiența asistenței sociale	50

VIII. DEZVOLTARE DURABILĂ, CERCETARE ȘI EDUCAȚIE, INFRASTRUCTURĂ, TRANSPORT, TELECOMUNICAȚII, ENERGIE ȘI STATISTICĂ

8.1. Dezvoltare durabilă	52
8.2. Cercetare și educație	53
8.3. Reabilitarea infrastructurii și transport	54
8.4. Telecomunicații	56
8.5. Sectorul energetic	56
8.6. Statistica	57

IX. COOPERAREA ÎN JUSTIȚIE ȘI AFACERI INTERNE

9.1. Migrație și azil	60
9.2. Gestionarea frontierelor	60
9.3. Combaterea traficului de droguri și spălării banilor	61

Lista abrevierilor

ARMAPAU	Agencia Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare
ANRCETI	Agencia Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației
ATP	Preferințele Comerciale Autonome
CAPC	Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției
CCCEC	Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției
CCTP	Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane
CE	Consiliul Europei
APC	Autorități Publice Centrale
IPC	Indicele Perceperii Corupției
CE	Comisia Europeană
CEDO	Curtea Europeană pentru Drepturile Omului
SCERS	Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei
EUBAM	Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră
PA UE-RM	Planul de Acțiune UE –Moldova
ISD	Investiții Străine Directe
GSA	Grupul Statelor Anticorupție
OIM	Organizația Internațională a Muncii
PI	Proprietate Intelectuală
BTBC	Bio-tehnologie Bazată pe Cunoaștere
ISO / CIE	Organizația Internațională de Standardizare / Comisia Națională de Electricitate
APL	Autorități Publice Locale
M & E	Monitorizare și Evaluare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
CPM	Corporația Provocările Mileniului
MEC	Ministerul Economiei și Comerțului
MS	Ministerul Sănătății
MF	Ministerul Finanțelor
IPFS	Inspectoratul Principal Fiscal de Stat
MSTQ	Metrologie, Standardizare, Testare și Calitate
CCTM	Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu
ANPC	Agencia Națională pentru Protecția Concurenței
BNM	Banca Națională a Moldovei
CNEI	Comisia Națională pentru Integrare Europeană
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
SND	Strategia Națională de Dezvoltare
INJ	Institutul Național de Justiție
DNVM	Depozitar Național Valorilor Mobiliare
OIDDO	Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
OECD	Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
APC	Acord de Parteneriat și Cooperare
IRA	Inițiativa Regională Anticorupție
RO	Regulile de Origine
AGEPI	Agencia de Stat pentru Proprietate Intelectuală
ASDI	Agencia Suedeză de Dezvoltare Internațională
AT	Asistență Tehnică
TACIS	Asistență Tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente
BTC	Barierelor Tehnice în Calea Comerțului
PPT	Planul Preliminar de Țară

TI	Transparency International
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
BM	Banca Mondială
OMC	Organizația Mondială a Comerțului

Scopul raportului

Acest raport prezintă principalele progrese înregistrate de către Guvernul Republicii Moldova în procesul implementării Planului de Acțiuni UE – Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (în continuare PA UE – RM) în perioada ianuarie - decembrie 2008.

După expirarea oficială în februarie 2008 a PA UE – RM, Republica Moldova a elaborat Agenda Internă de Integrare Europeană pentru anul 2008 (în continuare – Agenda), un document care prezintă acțiunile specifice în domeniile problematice evidențiate de Raportul de Progres al Comisiei Europene, elaborat în cadrul Politicii de Vecinătate Europeană (în continuare – Raport de Progres) și publicat la 9 aprilie 2008¹. Agenda a servit drept punct de referință atât pentru focusarea atenției administrației publice centrale asupra unui număr redus de domenii prioritare, cât și pentru sublinierea acțiunilor politice specifice în acest sens.

Axându-se asupra subiectelor „problematice”, acest raport constituie un punct de plecare în vederea evaluării angajamentului Republicii Moldova de a aborda unele politici dificile din cadrul reformei de tranziție prin consolidarea gradului de colaborare cu Uniunea Europeană. Raportul subliniază, de asemenea, progresele înregistrate în domeniile cheie reflectate în PA UE – RM, acordând o atenție particulară aspectelor accentuate în cadrul ședințelor comune ale Comitetelor și Subcomitetelor.

¹ Documentul Grupului de lucru al Comisiei, care însoțește Comunicarea Comisiei către Consiliul și Parlamentul European "Implementarea Politicii Europene de Vecinătate în 2007; Raport de Progres Moldova, Bruxelles, 3 aprilie 2008, SEC (2008), 399

I. INTRODUCERE

1.1. Planul de Acțiune UE - Moldova 2005 - 2008

Ultimul Raport de Progres a subliniat caracterul neregulat al procesului de implementare a PA UE – RM, unele domenii înregistrând progrese mai relevante decât altele. Raportul a relevat progresul important în ceea ce privește îmbunătățirea cadrului instituțional, procedurile de control și de certificare a originii mărfurilor, intrarea în vigoare a acordurilor privind facilitarea acordării vizelor și readmisia, cooperarea pozitivă cu Misiunea UE de Asistență la Frontieră (EUBAM). Adicional, au fost menționate ca realizări tangibile gestionarea corectă și transparentă a alegerilor locale din 2007 și colaborarea pozitivă cu UE privind procesul de reintegrare a țării.

În domeniul asigurării independenței justiției, progresul înregistrat s-a datorat, în principal, îmbunătățirilor operate asupra cadrului legislativ în contextul noilor reglementări ale Consiliului Superior al Magistraturii, creării Institutului Național de Justiție, precum și consolidării calificării profesionale a judecătorilor. Adoptarea unor noi prevederi legale cu privire la asistența juridică garantată de stat și expertiza anticorupție a proiectelor de legi ca etapă obligatorie în procesul de aprobare a legilor, au fost de asemenea menționate ca rezultate semnificative.

De asemenea, Raportul de Progres a accentuat progresele țării la nivel macro-economic. A fost subliniat progresul în sfera reducerii poverii administrative și regulatorii privind activitatea antreprenorilor, precum și succesul în îmbunătățirea legislației vamale și de control și asigurarea transparenței achizițiilor publice. Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în unanimitate Legea cu privire la principiile de bază și mecanismele de reglementare a activității de afaceri, care stipulează că toate reglementările noi ce vizează afacerile urmează să fie în conformitate cu legislația, toate proiectele de legi propuse să fie însoțite în mod imperios de o evaluare deschisă și transparentă a impactului de reglementare, unu cadru riguros al drepturilor și responsabilităților pentru toate inspecțiile și controalele de stat să fie instituit.

Concomitent cu evidențierea progreselor, raportul CE a subliniat că implementarea eficientă a reformelor rămâne o provocare în domeniul justiției, luptei împotriva corupției, precum și a asigurării libertății mass-media și îmbunătățirii climatului investițional și de afaceri.

1.2. Prioritățile Agendei Interne de Integrare Europeană pentru anul 2008

După publicarea Raportului de Progres, Guvernul a inițiat procesul de elaborare a unui plan de acțiuni, care are ca scop gestionarea problemelor și deficiențelor indicate de către CE. În mai 2008, Comisia Națională pentru Integrare Europeană a aprobat Agenda Internă de Integrare Europeană pentru anul 2008. Agenda conține capitole separate privind consolidarea independenței justiției și libertatea mass-media, asigurarea respectării drepturilor omului, sporirea luptei împotriva corupției și îmbunătățirea climatului investițional.

Capitolul privind consolidarea independenței justiției prevede o serie de acțiuni orientate spre stabilirea clară a competențelor procurorului, fortificarea capacităților sistemului juridic (inclusiv a Institutului Național de Justiție) și reforma asistenței juridice garantate de stat.

Acțiunile în vederea asigurării libertății mass-media se referă la asigurarea accesului la informația de interes public, precum și asigurarea transparenței activității audiovizualului și mass-media.

Asigurarea respectării drepturilor omului vizează garantarea libertății adunărilor publice, asigurarea dreptului de candidare la poziții publice, asigurarea libertății religioase și drepturile minorităților, îmbunătățirea condițiilor de detenție și de securitate a condițiilor de muncă și intensificarea combaterii traficului de ființe umane.

Măsurile anti-corupție au prevăzut îmbunătățirea generală a procesului de gestionare a serviciului public, asigurarea transparenței angajării prin promovarea concursului obligatoriu pentru funcțiile vacante, reducerea factorilor sistemici de încurajare a corupției și instruirea relevantă.

Îmbunătățirea climatului investițional a fost proiectată prin continuarea reformei regulatorii și introducerea unei evaluări eficiente a impactului proiectelor de acte normative, îmbunătățirea procedurilor vamale și fiscale, dezvoltarea sistemului financiar (bancar, contabilitate, piața financiară non-bancară), îmbunătățirea calității infrastructurii, metrologiei și standardizării. De asemenea, a fost atrasă atenția asupra monitorizării reformelor privind asistența socială de stat și dezvoltarea durabilă a societății în termeni de eficiență energetică și protecție a mediului.

O serie de măsuri prevăzute de Agendă tind să fortifice rolul societății civile și mass-media și să asigure buna guvernare. Scopul acestor măsuri îl constituie încurajarea participării societății civile în procesul de monitorizare a implementării politicii publice și respectarea drepturilor omului prin asigurarea accesului la informație a organizațiilor societății civile, sporirea transparenței procesului de luare a deciziilor și stabilirea canalelor eficiente de comunicare între guvern și societatea civilă. Acest aspect este valabil și pentru rolul mass-media.

În general, s-a intenționat ca măsurile implementate prin intermediul Agendei să producă efecte tangibile, contribuind la sporirea nivelului de conștientizare de către societatea civilă și mass-media a acțiunilor politicilor publice și la monitorizarea activităților Guvernului.

1.3. Cadrul instituțional pentru implementarea Agendei

În vederea eficientizării cooperării cu UE, în special pe dimensiunea implementării actelor legislative și a deciziilor adoptate, au fost operate modificări asupra cadrului instituțional de colaborare cu UE. La data de 16 mai 2008, Președintele a emis un Decret, prin care componența Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană (în continuare - CNIE) a fost actualizată și i-au fost acordate competențe extinse². CNIE este prezidată de către Președintele Republicii Moldova și include reprezentanți ai tuturor puterilor - Prim-ministrul, viceprim – ministrul, membrii cabinetului de miniștri, membrii cheie din cadrul Parlamentului, precum și președintele Consiliului Superior al Magistraturii.

CNIE a instituit un Grup special de coordonare interdepartamentală, format din viceministrii instituțiilor publice cheie: Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției și Centrul de Armonizare a Legislației. Sarcina principală a Grupului special de coordonare interdepartamentală este examinarea aspectelor ce vizează procesul de implementare a Agendei, precum și formularea proiectelor de decizii pentru CNIE.

În cadrul Cabinetului Prim-ministrului a fost instituit Secretariatul CNIE. Secretariatul funcționează sub autoritatea Secretarului CNIE, care exercită, de asemenea, funcția de Șef al

² Decretul Președintelui nr 1663 – IV din 16 iunie 2008

Grupului special de coordonare interdepartamentală. Principalele funcții ale Secretariatului rezidă în monitorizarea consecventă a implementării Agendei și identificarea dimensiunilor problematice survenite în procesul realizării acțiunilor. Secretariatul emite lunar rapoarte de progres și oferă suport logistic și analitic CNIE și reuniunilor Grupului special de coordonare interdepartamentală. Secretariatul, de asemenea, a elaborat rapoarte pentru reuniunile Comitetului de Cooperare și Sub-Comitete (de exemplu, Raportul de reuniune a Sub-Comitetului de Cooperare UE-Moldova "Comerț și Investiții", 12 noiembrie, Bruxelles). Prezentul raport privind implementarea Agendei a fost, de asemenea, elaborat în cadrul Secretariatului.

1.4. Cadrul de planificare strategică

În 2008 Guvernul a înregistrat îmbunătățiri semnificative în procesul de planificare strategică și alinierea politicilor prioritare cu Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu (CCTM). Strategia Națională de Dezvoltare 2008-2011 (SND) a fost lansată, bazându-se pe realizările obținute în procesul de implementare a Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS), precum și PA UE – RM. Noua Agendă pentru anul 2008 și SND sunt bine sinergizate. Lansarea ambelor documente a fost asociată cu desemnarea, în martie 2008, a unui nou Guvern. După ce a primit votul de încredere din partea Parlamentului, noul Prim-ministru a declarat că principalul scop al Executivului îl constituie asigurarea bunei guvernări, intensificarea colaborării cu societatea civilă, asigurarea eficienței reformei sistemului judiciar și îmbunătățirea generală a nivelului de trai al populației prin realizarea obiectivelor stabilite în SND și în Planul de acțiune UE – RM.

SND se axează asupra politicilor ce vizează schimbarea calității creșterii economice și configurarea rolului consumului ca premisă a creșterii investițiilor (atât interne, cât și străine) pe termen mediu și lung. Programul și procedurile de elaborare a SND au fost strâns corelate cu procesul de planificare al CCTM. Planul de Implementare SND a fost conceput ca un plan pe 3 ani, actualizat anual, în concordanță cu CCTM. Ministerele de resort au analizat și au bugetat acțiunile propuse, revizuindu-le în cadrul grupului de lucru CCTM pentru a determina legătura cu bugetul și planificarea cheltuielilor pe termen mediu. La începutul anului 2008, Guvernul a aprobat, pentru prima dată, politicile prioritare care au fost susținute de alocările CCTM. Bugetul anului 2009, aprobat de către Parlament la data de 21 noiembrie, include noi finanțări pentru acțiunile în conformitate cu SND și Agendă. Implementarea SND este realizată în contextul unei schimbări treptate a planificării cheltuielilor, stabilind prioritățile finanțării și bugetării acțiunilor în cadrul CCTM.

Guvernul a continuat reformarea instituțiilor publice în vederea asigurării transparenței și eficienței utilizării finanțelor publice și furnizarea serviciilor publice³. În cadrul reformei administrației publice a fost efectuată analiza funcțională a instituțiilor și ulterior reorganizarea instituțională⁴. Odată cu desemnarea noului Guvern, a fost înregistrat un progres în ceea ce privește coordonarea politică și planificarea strategică. În cadrul Aparatului Guvernului a fost instituită Direcția Coordonarea Politicilor și Asistenței Externe, în vederea îmbunătățirii coordonării politicii administrative și capacității de absorbție a asistenței externe Republicii Moldova. Personalul Secretariatului a fost selectat prin concurs public, o practică utilizată în cadrul tuturor instituțiilor publice.

³ Guvernul a aprobat 37 hotărâri reformând instituțiile publice în anul 2008. Optimizarea personalului a fost efectuată în 14 instituții publice, 19 instituții subordonate și au fost modificate 22 de regulamente instituționale.

⁴ Planurile de dezvoltare instituțională au fost elaborate și aprobate pentru 13 ministere de resort (din 16) și Aparatul Guvernului pentru perioada 2009 - 2011

De asemenea, au fost eforturi cu scopul consolidării substanțiale a capacității de planificare strategică a Guvernului, îmbunătățirii procesului de luare a deciziilor, instituirea managementului bazat pe rezultate și ex-ante analiza în procesul de elaborare, evaluare și monitorizarea implementării strategiilor, planurilor de acțiuni și programelor. A fost realizată o analiză comprehensivă a tuturor documentelor strategice, în vederea reducerii suprapunerilor, creșterii nivelului de corelare și maximizarea impactului general al impactului politicilor publice. În acest sens, a fost creat un grup un interministerial de lucru.

În cadrul primei etape a analizei efectuate, 61 documente de politici (inclusiv 43 Hotărâri de Guvern) au fost apreciate ca fiind irelevante sau perimate, pierzându-și puterea juridică. În prezent este desfășurată cea de-a doua etapă a analizei, care reprezintă o evaluare mai detaliată a tuturor documentelor de politici (concepții, strategii, programe și planuri) și prevede o clasificare generală și o mai clară ierarhizare a tuturor politicilor.

În vederea augmentării capacităților autorităților publice, pe parcursul anului 2008, 16 ministere și 11 autorități publice centrale au elaborat Planuri de Dezvoltare Instituțională. PDI au scopul de a integra într-un singur cadru de administrare a aspecte ce vizează elaborarea de politici publice, elaborarea bugetului, stabilirea priorităților și planificare organizatorică, fiind conceput să funcționeze ca un instrument în vederea prioritizării activității instituționale, planificării și monitorizării, identificării necesităților consolidării capacităților instituționale în vederea realizării obiectivelor și priorităților, fixate în documentele de politici naționale și sectoriale. PDI sunt documente ciclice, care trebuie să fie actualizate anual, adăugându-se un an la perioada de planificare și integrându-l în SND și ciclul de planificare CCTM. Toate ministerele trebuie să prezinte, pe parcursul lunii decembrie, planuri de implementare, care, elaborate în mod corect, pot servi în calitate de document principal pentru planificare și raportare la nivel de instituție.

De asemenea, Guvernul a elaborat și testează un nou ghid pentru analiza ex-ante și ex-post a impactului. Este proiectat un nou sistem de coordonare pentru a asigura efectuarea analizei impactului înainte de adoptarea deciziilor.

1.5. Coordonarea asistenței externe

În procesul de realizare a obiectivelor fixate în Agendă, Guvernul Republicii Moldova a beneficiat de suport financiar din partea Uniunii Europene (UE), Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Consiliului European (CE), Băncii Mondiale (BM), Agenției Suedeze de Dezvoltare Internațională (ASDI), diverse agenții ale ONU, Departamentul Regatului Unit pentru Dezvoltare Internațională (DFID) și a alți parteneri în domeniul dezvoltării.

UE a susținut financiar efectuarea instruirilor pentru judecători și dotarea cu echipament a curților și de asemenea, a laboratoarelor de testare a produselor alimentare. Atât UE, cât și Banca Mondială au oferit suport reformei administrației fiscale și vamale. UE a susținut introducerea legislației vamale primare și secundare, îmbunătățirea controlului vamal și sistemelor de tranzit. În 2008 Comisia Europeană a acordat 40 mil. euro pentru implementarea Programului Național de Acțiuni 2007 în domeniul asistenței sociale, îmbunătățirii managementului și controlului la frontieră (EUBAM), susținerii societății civile din Transnistria, precum și asistența necesară pentru o serie de proiecte twinning.

Banca Mondială a oferit asistență tehnică în vederea dezvoltării legislației privind achizițiile publice, îmbunătățirii sistemelor de metrologie, standardizare, testare și calitate și a

administrării finanțelor publice, susținând, de asemenea, instruirea contabililor și experților contabili din Republica Moldova. În special, Banca Mondială, în 2008, a semnat un număr de acorduri cu Guvernul pentru furnizarea de asistență în valoare totală de 37 mln. USD. Aceste fonduri au fost convenite pentru Programul Creșterii Economice și Reducerii Sărăciei, Proiectul Apă și Canalizare, Proiectul de Finanțare Rurală, precum pentru serviciile sociale și de sănătate.

USAID a sprijinit programe destinate promovării reformei regulatorii, identificării și eliminării barierelor fiscale și politice în domeniul businessului mic, asigurării educației juridice și reformei, edificării bunei guvernări la nivel local și sporirii participării sectorului non-profit în realizarea reformei. Această organizație a susținut Guvernul în procesul de implementare a Planului Preliminar de Țară, finanțat de către Corporația Provocările Mileniului, al cărui scop îl constituie prevenirea, reducerea și combaterea corupției în sistemul judiciar, administrația fiscală și vamală, organele de poliție, precum optimizarea funcționalității Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC). Consiliul Europei a oferit asistență tehnică CCCEC pentru dezvoltarea competențelor profesionale ale personalului. Transparency International a efectuat sondaje și a colaborat intens cu Guvernul în vederea sensibilizării opiniei publice privind fenomenul corupției.

Odată cu creșterea volumului de asistență oferită Moldovei, Guvernul optat pentru simplificarea, armonizarea și coordonarea practicilor comune în spiritul rezoluțiilor Consensului Monterrey (2002), Declarației de la Roma privind Armonizarea (2003) și a Declarației de la Paris (2005). În colaborare cu Reprezentantul ONU în Republica Moldova, în vederea pregătirii raportului de țară pentru Forumul de Nivel Înalt de la Accra privind eficiența asistenței (2-4 septembrie, 2008), Guvernul a efectuat cel de-al doilea exercițiu de monitorizare a implementării indicatorilor Declarației de la Paris în Moldova pe parcursul anului 2008.

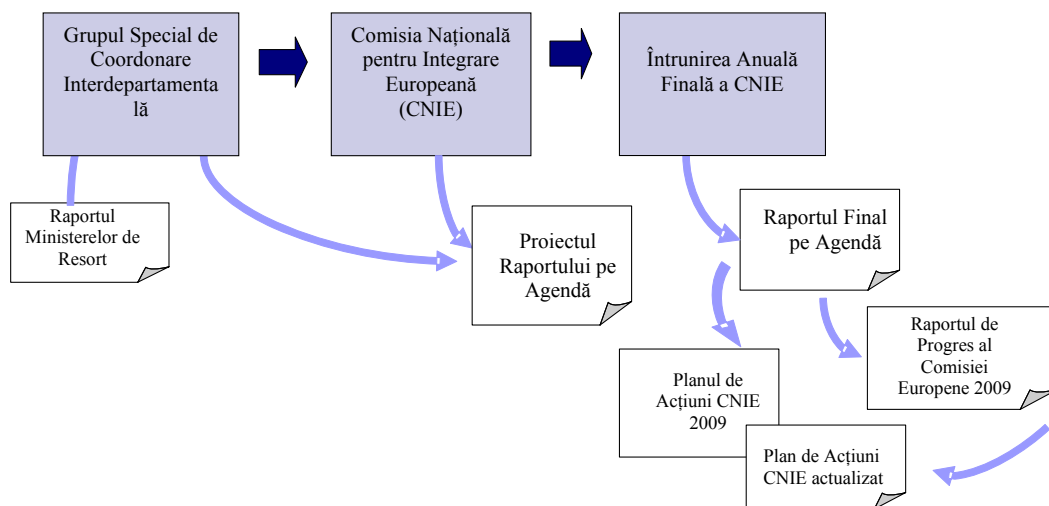
În vederea valorificării optime a asistenței acordate RM, pe parcursul anului curent, în cadrul Aparatului Guvernului a fost instituită Direcția coordonarea politicilor și asistenței externe. Direcția a preluat funcțiile fragmentate în domeniul coordonării asistenței externe de la Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și Ministerul Finanțelor – fapt înalt apreciat de partenerii externi de dezvoltare și, în special, de Comisia Europeană.

Concomitent, a fost elaborat și coordonat cu autoritățile publice centrale și comunitatea donatorilor Regulamentul cu privire la cadrul instituțional și mecanismul de coordonare a asistenței externe. Regulamentul, urmînd să fie aplicat începînd cu anul 2009, stabilește principiile ce definesc competențele instituționale și procedurile uniforme în procesul de programare, implementare, monitorizare și evaluare a asistenței externe acordate de organizațiile internaționale și țările donatoare. Documentul este bazat pe cele mai bune practici și standarde internaționale de coordonare a asistenței externe, inclusiv ale Comisiei Europene și Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică.

1.6. Metodologia de monitorizare și evaluare

Metodologia de monitorizare și evaluare utilizată în aprecierea implementării Agendei se bazează pe analiza datelor conținute în rapoartele de implementare ale ministerelor de resort. Adițional, acțiunile Secretariatului au fost orientate spre efectuarea unei analize eficiente și consecvente a progresului, estimarea costurilor și beneficiilor acțiunilor particulare din Agendă, evaluarea conformității acțiunilor specifice (în special, inițiativele normative) cu acquis-ul UE, identificarea principalelor constrîngeri și blocaje survenite în procesul de implementare,

precum propunerea direcției optime de acțiune. Proiectul de decizii privind acțiunile politice a fost elaborat către Secretariatul pentru Integrare Europeană, fiind discutat în cadrul ședințelor Grupului special de coordonare interdepartamentală, deciziile fiind adoptate ulterior în cadrul ședințelor Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană. Progresul implementării fost indicat în Raportul final asupra Agendei. Schema de mai jos prezintă succint procesul de monitorizare și evaluare Agendei 2008

Schema 2. Monitorizarea și evaluarea Agendei în Moldova

II. PREZENTARE GENERALĂ

2.1. Situația macroeconomică

Pe parcursul anului 2008 tendințele macroeconomice ale Republicii Moldova s-au menținut pozitive. Eforturile depuse de către autorități au contribuit la stabilizarea macroeconomică continuă pe parcursul semestrului doi al anului 2008. Acțiunile întreprinse de către Banca Națională în vederea restrângerii politicii monetare, susținute de un cadru bugetar auster, precum și o serie de măsuri realizate de Guvern destinate liberalizării pieței importurilor, au contribuit la stabilirea indicelui inflației sub 10%. În octombrie 2008 rata anuală a inflației a constituit 9,8%.

Creșterea economică s-a menținut robustă pe parcursul primului semestru al anului 2008, înregistrând un indice de 5,4%. Tendințele continue de creștere s-au menținut pe parcursul celui de-al treilea trimestru datorită revigorării agriculturii după seceta severă de anul trecut, atingând cifra de 27.3% în primele nouă luni ale anului. Exportul de mărfuri pe parcursul primelor trei trimestre a fost, de asemenea, robust, cu o creștere de 30.4%. Creșterea volumului importurilor la 45,1%, a depășit creșterea exporturilor și balanța comercială a înregistrat un deficit de 861 de milioane de dolari.

Sistemul financiar al Republicii Moldova s-a dovedit a fi flexibil la efectele crizei financiare globale. Fiind puțin expuse pierderilor generate de colapsul în cadrul principalelor piețe de capital, băncile comerciale din Republica Moldova au fost într-o situație mult mai avantajoasă din punct de vedere al riscului, solvabilității și indicatorilor de lichiditate. Astfel, la sfârșitul lunii septembrie, activele nefavorabile constituiau doar 2,9% din totalul activelor, suficiența de capital reprezenta 30.8%, în timp ce ponderea activelor lichide constituia 31.4%. Totuși, evoluțiile recente ale pieței financiare internaționale dictează menținerea unei politici prudente în sfera supravegherii pieței financiare. Mai mult decât atât, probabilitatea recesiunii economice în țările de origine a remitențelor, pe de o parte, și în țările care reprezintă principalele piețe de export, pe de altă parte, reprezintă o sursă de îngrijorare din punct de vedere al performanței economice a Moldovei și al capacității de a onora angajamentele de a reduce continuu sărăcia și de spori bunăstarea poporului moldovean.

2.2 Reglementarea conflictului transnistrean și reintegrarea țării

În anul 2008 Republica Moldova a continuat să utilizeze mijloace politice și diplomatice în vederea promovării procesului de reglementare a conflictului transnistrean și de reintegrare a țării, o importanță deosebită fiind atribuită reluării negocierilor în formatul „5+2”. În vederea realizării acestui obiectiv, au fost purtate consultări intense, atât în plan bilateral, cât și multilateral, cu partenerii internaționali implicați direct în proces. În cadrul consultărilor Guvernul a insistat asupra reluării cât mai urgente a negocierilor și realizării măsurilor de întărire a încrederii. În același timp, Executivul a pledat pentru consolidarea statutului de neutralitate și demilitarizarea treptată a teritoriului țării, inclusiv prin realizarea angajamentelor asumate de către Federația Rusă privind retragerea completă și necondiționată a trupelor sale de pe teritoriul Republicii Moldova. Chestiunile privind reglementarea politică a diferendului transnistrean au fost abordate cu consecvență și în cadrul forurilor internaționale de vocație universală, regională și subregională, precum ONU, OSCE, UE, Consiliul Europei și altele.

Au fost întreprinse acțiuni practice în vederea promovării inițiativelor Președintelui Republicii Moldova privind consolidarea credibilității și securității între cele două maluri ale Nistrului. Au fost create 8 grupuri de lucru sectoriale pentru elaborarea și implementarea în comun cu

Tiraspolul a unor proiecte în domeniul economiei, infrastructurii, agriculturii, mediului, sănătății, sferei sociale etc., de natură să contribuie la crearea unui mediu propice pentru desfășurarea procesului de reglementare politică. O atenție sporită a fost acordată eliminării obstacolelor existente în calea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor, inclusiv asupra anulării așa-numitor „taxe de înregistrare”, a taxei de 100% pentru mărfurile ce provin de pe malul drept, precum și asupra demilitarizării și lichidării posturilor neautorizate din zona de securitate. Totuși, activitatea grupurilor de lucru se desfășoară destul de anevoios din cauza lipsei unei abordări constructive din partea liderilor de la Tiraspol.

Avînd voința fermă de a sprijini populația din regiunea transnistreană, Guvernul a continuat să promoveze în regiune programe de dezvoltare și asistență, inclusiv internaționale, în domeniile protecției sociale, ocrotirii sănătății, sistemului educațional, documentării populației, ajutoarelor umanitare etc. Pensionarilor și persoanelor cu dizabilități din regiune le-au fost distribuite cărucioare, ochelari și aparate auditive. Doar în anul 2008 instituțiilor de ocrotire a sănătății de pe malul stîng le-au fost oferite utilaje și echipamente medicale în valoare de peste 80 mil. lei, iar locuitorilor din această regiune li s-a facilitat accesul la serviciile de asistență medicală de pe malul drept. Pentru anul de studii 2008-2009, tinerilor din regiunea transnistreană le-au fost oferite 1150 de burse pentru universități și colegii. Mai bine de 60% din locuitorii regiunii în vîrstă de peste 18 ani au primit gratis acte naționale de identitate.

Guvernul a acordat o atenție sporită a fost acordată susținerii populației din localitățile situate în zona de securitate, în particular prin încurajarea inițiativelor civice și promovarea unor programe de dezvoltare social-economică a acestora, inclusiv prin atragerea asistenței din partea comunității internaționale donatoare. În special, este de remarcat faptul că în bugetul de stat a fost inclus un capitol aparte de cheltuieli destinate măsurilor de reintegrare a țării, în valoare de 10 mil. lei.

De asemenea, Guvernul a continuat să creeze condiții favorabile pentru activitatea agenților economici din regiunea transnistreană, îndeosebi pentru efectuarea operațiilor de export-import, în conformitate cu înțelegerile convenite cu partenerii ucraineni și europeni. Astfel, către sfîrșitul anului 2008 (1 decembrie 2008), Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova a înregistrat 481 de agenți economici (provizoriu – 316 și permanent – 165). Totodată, 53 de agenți economici au beneficiat de 2290 de certificate de origine a mărfurilor, dintre care Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova a eliberat 602 certificate nepreferențiale de forma A, iar Serviciul Vamal al Republicii Moldova – 1688 de certificate de origine preferențiale de forma A, CT-1, EUR.1 (CEFTA) și EUR.1 (ATP). În perioada martie-octombrie curent (8 luni) Serviciul Vamal a eliberat pentru 22 de agenți economici din regiunea transnistreană peste 950 de certificate de origine a mărfurilor EUR.1 (ATP) destinate exportului de produse în țările Uniunii Europene în baza Preferințelor Comerciale Autonome.

Volumul exportului s-a majorat cu 47,5%, în comparație cu perioada similară a anului 2007, constituind circa 8280,9 mil. lei. Exportul s-a efectuat în 72 de țări (C.S.I. – 9, Uniunea Europeană – 24, alte țări – 39). Volumul importului declarat la Serviciul Vamal al Republicii Moldova a constituit 1289,4 mil. lei, cea mai mare cotă revenind țărilor Uniunii Europene (75,4%).

Concomitent, s-a realizat o cooperare strînsă cu Ucraina și Uniunea Europeană în vederea securizării segmentului transnistrean al frontierei de stat moldo-ucrainene, inclusiv prin intermediul Misiunii UE de asistență la frontieră – EUBAM, în scopul contracarării fenomenelor negative la frontieră.

În activitatea sa Guvernul a atribuit o importanță deosebită dezvoltării dialogului cu societatea civilă, inclusiv din regiunea transnistreană, pentru consolidarea consensului național, asigurarea transparenței procesului de reglementare a diferendului transnistrean, precum și antrenarea sectorului asociativ al regiunii în procesul elaborării deciziilor. În conformitate cu prevederile Strategiei de comunicare au fost organizate consultări periodice cu reprezentanții ONG-urilor, mass-media, partidelor politice, cercurilor academice, centrelor analitice și strategice din țară și de peste hotare, precum și diverse conferințe, seminare, mese rotunde, în cadrul cărora au fost prezentate informații cu privire la stadiul actual și perspectivele reglementării conflictului transnistrean.

În contextul politicii de consolidare a neutralității și al politicii de bună vecinătate a fost constituită Comisia pentru elaborarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova sub conducerea Prim-ministrului⁵. Ansamblul de acțiuni orientate spre asigurarea securității naționale, prevăzute de strategia menționată, se bazează pe statutul de neutralitate permanentă a țării.

2.3. Principalele tendințe și evoluții în relațiile cu UE

Pe parcursul anului 2008 Republica Moldova a continuat să implementeze prevederile Acordului APC UE – RM, reflectate în Planul de Acțiune PEV și ale Agendei Interne de Integritate Europeană pentru anul 2008. Au fost depuse eforturi consecvente, în particular în domeniul asigurării independenței justiției, drepturile omului și libertății mass-media, precum și în sfera reformelor economice structurale. În special, pe parcursul anului 2008, Moldova a tins spre îmbunătățirea reglementărilor tehnice, a cerințelor de siguranță și calitate, protecția drepturilor de proprietate intelectuală și obținerea unei ponderi mai relevante pe piața internă a UE.

În martie 2008, Moldova a semnat cu UE un Acord de introducere preferințelor comerciale autonome (PCA). Eforturile Guvernului de a beneficia la maxim de regimul PCA au fost orientate spre conformarea cu regulile UE privind originea, creșterea competitivității și diversificarea producției, îmbunătățirea potențialului exportatorilor locali în ceea ce privește comercializarea și distribuția, asigurarea infrastructurii adecvate, precum și facilitarea unui dialog mai bun cu omologii de afaceri de pe piața UE. Extinderea, în 2008, a regimului PCA a impulsionat tendința de creștere a schimburilor comerciale bilaterale cu UE, observată în decursul ultimilor 5 ani. Cifra de afaceri a comerțului cu UE, în perioada ianuarie-august a constituit 1.9 miliarde. USD. Aceasta reprezintă o creștere de 41.4% în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent. În perioada ianuarie-august 2008, importurile au crescut cu 40,5%, în timp ce exporturile cu 33,9%, ceea ce a determinat o creștere de 45% a deficitului comercial în relațiile cu UE, ajungând la 877 mln. dolari.

În vederea sporirii considerabile a nivelului actual al investițiilor străine directe (ISD), extinderii bazei de export a țării și creșterii productivității producătorilor interni, a fost acordată o atenție specială îmbunătățirii climatului de afaceri. Moldova a răspuns semnalelor actorilor economici și a inițiat procedurile interne pentru retragerea unor măsuri protecționiste privind piața internă. La data 25 noiembrie, Guvernul a adoptat hotărârea de a retrage din Parlament inițiativa legislativă cu privire la introducerea impozitului suplimentar de protecție privind importul produsele de patiserie. De asemenea, a elaborat amendamente relevante la legislația cu privire la taxa pentru poluarea mediului. Scopul acestei inițiative l-a constituit prevenirea eventualelor efecte ale măsurilor protecționiste asupra comerțului preferențial cu UE. Adicional, la data de 20 octombrie 2008, la ședința Comitetului pentru Licențe de Import

⁵ Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1758-IV din 9 iulie 2008.

al OMC a fost examinat cadrul de reglementare al Republicii Moldova privind importul de carne, măruntaie comestibile și produselor din carne⁶. Membrii OMC au exprimat nici o reclamație sau dezacord.

Pe parcursul anilor 2008-2009, Republica Moldova exercită mandatul de președinte a cinci aranjamente regionale din Europa Centrală și de Sud-Est: Inițiativa Central-Europeană (ICE), CEFTA, Grupul Multinațional Consultativ (MAG) al Centrului pentru Cooperare în domeniul Securității – RACVIAC, Rețeaua de Sănătate în Europa de Sud-Est (SEEHN). Acest mandat sporește nivelul de promovare și aprofundare a relațiilor de cooperare și bună vecinătate cu partenerii regionali, inclusiv cu Uniunea Europeană.

În linii generale, viziunea Guvernului cu privire la investiții se bazează pe consolidarea și extinderea reformei regulatorii, promovarea unui regim de impozitare stimulator și a unei politici comerciale proactive, precum și asigurarea stabilității financiare, macroeconomice și politice, gestionarea eficientă a presiunilor inflaționiste.

⁶ Hotărârea Guvernului nr 1363 din 29 noiembrie 2006 ”Cu privire la Procedurile pentru emiterea autorizațiilor de import a carni, măruntaielor comestibile, produselor din carne (mărfuri) și produselor lactate”

III. INDEPENDENȚA JUSTIȚIEI

3.1. Competențele procuraturii

În vederea racordării legislației naționale cu privire la procuratură la aquis-ul comunitar, Procuratura Generală a elaborat, pe parcursul anului 2008, proiectul Legii cu privire la procuratură. Legea a fost revizuită de Comisia Europeană pentru Democrație prin Lege (Comisia de la Veneția) și a fost consultată cu autoritățile naționale relevante. Unele recomandări ale Comisiei de la Veneția au fost luate în considerare, în timp ce altele implică aplicarea unor amendamente Constituției și legislației procedurale. La 25 decembrie 2008 Parlamentul a adoptat în a doua lectură Legea cu privire la Procuratura Generală⁷.

3.2. Eficiența sistemului judiciar

În vederea asigurării finanțării sistemului judiciar și garantarea independenței financiare a justiției, Ministerul Justiției a transmis Guvernului la data de 30 decembrie 2008 proiectul Hotărârii Parlamentului cu privire la aprobarea Conceptului finanțării justiției. Modalitatea asigurării independenței financiare a justiției este discutabilă din cauza faptului că conceptul nu corespunde cu Legea cu privire la sistemul bugetar și procesul bugetar⁸ și nu prevede implicarea adecvată a Ministerului Finanțelor în procesul de adoptare a deciziilor privind alocările. Cu toate acestea, alocările bugetare pentru sistemul judiciar (instanțe judecătorești și Curtea Constituțională) incluse în proiectul bugetului pentru anul 2009 s-au majorat cu 18,6% (aprox. 30 mln lei) în comparație cu bugetul aprobat pentru anul 2008. În scopul promovării unei soluții viabile pentru finanțarea adecvată a instanțelor judecătorești, Ministerul Justiției, în colaborare cu autoritățile relevante, a elaborat un nou concept pentru finanțarea justiției, prin care alocațiile vor fi determinate de indicatori particulari de performanță.

În vederea asigurării eficienței sistemului judiciar, în 2008 au fost renovate în cadrul parteneriatului Planului Preliminar de Țară, 4 judecătorii. Edificiile renovate dispun de săli de ședință accesibile publicului, fiind dotate cu intrare și spațiu separat pentru inculpați, echipament de înregistrare. Judecătoriile renovate servesc drept model pentru viitoarea modernizarea a sistemului judiciar din Republica Moldova⁹.

Suplimentar, în vederea consolidării dialogului cu publicul și asigurării transparenței instituționale, începând cu 2009, în cadrul instanțelor judecătorești vor fi desemnați responsabili de relațiile cu publicul, remunerați din bugetul de stat. La solicitarea Ministerului Justiției, toate instanțele judecătorești vor institui, începând cu ianuarie 2009, oficii de relații cu publicul, dotate cu echipament de comunicare.

În cadrul proiectului comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei “Creșterea independenței, transparenței și eficienței sistemului judiciar”, Institutul Național de Justiție a instruit traineri în vederea predării metodologiei în domeniul respectării drepturilor omului. La cele 4 instruirii, organizate pe parcursul anului 2008 cu tematica Curții Europene pentru Drepturile Omului, au participat 30 traineri din cadrul Institutului Național de Justiție. Unul din traininguri a fost desfășurat la Institutul de Justiție din Slovacia. Pe parcursul perioadei ianuarie – octombrie 2008, INJ a desfășurat pentru 392 judecători și procurori 14 instruirii în domeniul practicii CEDO. Agentul Governamental care reprezintă Moldova la CEDO și 2 procurori din cadrul Procuraturii Generale au efectuat instruirile. Pe parcursul anului 2008, mai

⁷ Legea nr. 294-XVI din 25.12.2008 cu privire la Procuratură

⁸ Legea nr. 847-XIII din 4.05.1996 cu privire la sistemul bugetar și procesul bugetar

⁹ <http://mca.gov.md/md/tcpnewslst/0/0/1211/3099/>

mult de 1400 de persoane ce activează în sistemul judiciar au participat în cadrul instruirilor în domeniul practicii CEDO.

În ianuarie 2008 a intrat în vigoare Legea cu privire la modificarea Legii privind Consiliul Superior al Magistraturii¹⁰. Crearea inspecțiilor judiciare este în conformitate cu angajamentele asumate față de CoE. În octombrie 2007 Consiliul Superior al Magistraturii a adoptat Regulamentul privind Inspecția Judiciară¹¹, care a intrat în vigoare în ianuarie 2008. Deși a fost desfășurat un concurs pentru selectarea membrilor inspecțiilor judiciare, procesul a fost tergiversat din cauza interesului redus al judecătorilor față de poziții.

Adițional, în vederea îmbunătățirii activității curților, Consiliul Superior al Magistraturii a adoptat următoarele regulamente:

- Regulamentul – model cu privire la codul intern al curților și curților de apel¹²;
- Codul de conduită al angajaților instanțelor judecătorești¹³;
- Regulamentul privind organizarea concursului pentru suplینirea funcțiilor vacante¹⁴.

Una dintre măsurile destinate asigurării eficienței sistemului judiciar o reprezintă crearea portalului judiciar, care va asigura accesul la sistemul informațional în vederea distribuirii aleatorii a cazurilor, baza de date on-line determinînd, de asemenea, accesibilitatea la informația privind deciziile și activitatea curților. Începînd cu octombrie 2008, în cadrul judecătoriei Ungheni, a fost pilotat sistemul computerizat de date. Se preconizează utilizarea softului, începînd cu 2009, în cadrul Curților de Apel, Curtea Supremă de Justiție și pentru celelalte judecătoria din țară. În acest sens, pe parcursul anului, instanțele judecătorești au fost dotate cu echipamentul tehnic necesar conectării la sistemul informațional. Au fost procurate și instalate peste 700 de computere, 52 de servere, copiatoare etc. La etapa finală se află procesul de montare a rețelelor interne în judecătoria. Pentru a asigura consecvența acțiunilor inițiate, în bugetul pentru anul 2009 a fost planificată finanțarea necesară pentru continuarea lucrărilor.

În prezent, informația ce vizează sistemul judiciar este plasată și actualizată pe pagina web a curților de apel – ca.justice.md, lansată în septembrie 2008, oferind cetățenilor acces la datele privind ședințele și completele de judecată, precum și judecătoriiile de circumscriptie. Pe același site au început să fie plasate și hotărîrile judecătorești.

Distribuirea aleatorie a cazurilor în cadrul curților este asigurată în 12,2% din cazuri. A fost adoptat proiectul Regulamentului privind înregistrarea audio a ședințelor curții.

În vederea consolidării sistemului de executare a hotărîrilor judecătorești, în octombrie 2008, Parlamentul o lege ce operează modificări asupra legislației în vigoare¹⁵, legea stipulează că creditorul poate suporta cheltuielile de executare. Executorii judecătorești au fost abilitați cu dreptul de a încasa din contul instituțiilor publice debitoare mijloace financiare în limită de 20% din bugetul acestora¹⁶. În toate oficiile de executare a fost instalat sistemul automatizat de evidență a procedurilor de executare.

¹⁰ Legea nr. 185 din 26.07.2007 cu privire la modificarea Legii nr. 947-XIII din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, publicată în Monitorul Oficial la 31.08.2007, nr. 136-140

¹¹ Adoptate pe baza Art.4 alin. (6) și Art.7 alin. (3) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, prin Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 321/13 din 11 octombrie 2007.

¹² Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 401/16 din 20.12.2007

¹³ Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 95/5 din 20 martie 2008

¹⁴ Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr.96/5 din 20 martie 2008

¹⁵ Legea nr. 217-XVI din 24.10.2008 cu privire la modificarea Codului de Executare nr. 443-XV din 24.12.2004

¹⁶ Legea nr. 172-XVI din 10 iulie 2008 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

3.3. Mecanisme alternative de soluționare a conflictelor

În vederea reducerii numărului de cazuri examinate de către judecătorii și instituirii procedurii de mediere, Ministerul Justiției a creat în februarie 2008 Consiliul de Mediere. Acesta este compus din 9 membri selectați prin concurs. Ministerul Justiției a tradus și a diseminat recomandările Consiliului Europei privind medierea în litigiile penale și civile, mecanismele de soluționare a conflictelor între structurile administrative și persoanele private.

Institutul Național de Justiție a realizat instruirii pentru 60 de mediatori pe parcursul lunii octombrie 2008, aplicând curriculumul aprobat de Consiliul de Mediere în iunie 2008. Pe parcursul anului 2008 Consiliul de Mediere și Institutul Național de Justiție au adoptat o serie de documente importante ce reglementează activitatea de mediere în Republica Moldova: Hotărârea privind atestarea mediatorilor, Hotărârea privind aprobarea i) Regulamentului Consiliului de mediere; ii) Regulamentului cu privire la atestarea mediatorului; iii) Regulamentului cu privire la înregistrarea birourilor de mediere; iv) Codului Deontologic al mediatorului¹⁷.

În 2008 a fost adoptată Legea cu privire la arbitraj¹⁸ și legea cu privire la arbitrajul comercial internațional¹⁹. Legea cu privire la arbitraj reglementează constituirea, organizarea și funcționarea arbitrajului. Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional a fost elaborată în baza Legii cu privire la arbitraj a ONU, adoptată în 1985. Pe parcursul cursului anului 2008, Curtea de Arbitraj Comercial Internațional a Moldovei a examinat 20 de petiții, dintre care 1 cu privire la arbitraj național, iar restul cu privire la arbitrajul internațional; 8 cazuri sunt încă în proces de arbitraj, 12 au fost soluționate. Cele mai multe dintre litigiile sunt determinate de diferite contracte comerciale precum: vânzări internaționale și achiziții, prestarea serviciilor. Majoritatea au reprezentat litigiile privind restituirea datoriilor, penalități și prejudiciu. Durata unui litigiu este de 3-4 luni de la data la care cazul este trimis la Curtea de Arbitraj.

3.4. Reforma asistenței juridice garantate de stat

În ianuarie 2008, Ministerul Justiției a adoptat Regulamentul Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat²⁰. În iunie 2008 au fost operate modificări la Hotărârea Guvernului privind remunerarea unor instituții finanțate din bugetul de stat²¹, care asigură salariul lunar al avocaților ce prestează asistență juridică garantată de stat. La sfârșitul lunii octombrie 2008 toate oficiile teritoriale pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat erau funcționale. Până în prezent, 1204 de persoane au beneficiat de asistență juridică gratuită. În octombrie 2008, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat a adoptat Regulamentul cu privire la activitatea avocaților publici.

În vederea informării privind formele și condițiile acordării asistenței juridice garantate de stat și consolidării capacităților în acest domeniu, pe parcursul lunii septembrie, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat a desfășurat o serie de instruirii în trei raioane, la una din instruirii participând de experți internaționali din Lituania, Ucraina și Georgia. Pe parcursul lunii octombrie au fost organizat 5 mese rotunde cu tematica asistenței juridice garantate de stat. Cu scopul informării publicului cu privire la asistența juridică, reprezentanții Ministerului Justiției au participat în cadrul unor emisiuni radio și TV, de asemenea, au fost publicate o serie de articole în presa națională.

¹⁷ Hotărârea Consiliului de Mediere nr. 1 din 16 iunie 2008

¹⁸ Legea nr.24-XVI din 22.02.2008

¹⁹ Legea nr.23-XVI din 22.02.2008

²⁰ Ordinul Ministrului Justiției nr.18 din 24 ianuarie 2008 cu privire la aprobarea Regulamentului Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat

²¹ Hotărârea Guvernului nr. 720 of 16 iunie 2008 "Cu privire la adoptarea modificărilor la anexa 2 din Hotărârea Guvernului nr.1108 din 25 septembrie 2006 privind remunerarea unor instituții finanțate din bugetul de stat"

IV. LIBERTATEA MASS – MEDIA

4.1 Asigurarea accesului la informație

Pe parcursul anului 2008, Guvernul a întreprins măsuri în vederea creșterii vizibilității și transparenței politicilor și acțiunilor sale. În vederea asigurării unui coeficient mai înalt al transparenței, Guvernul a consolidat capacitățile serviciului de presă al autorităților publice și promovează continuu participarea funcționarilor publici în cadrul activităților desfășurate în comun cu organizațiile non-guvernamentale.

Prim-ministrul a solicitat tuturor ministerelor să organizeze lunar conferințe de presă cu invitarea mass-media. În perioada aprilie – noiembrie 2008, ministerele și alte autorități publice centrale au realizat 37 de asemenea conferințe. Toate autoritățile publice și-au revizuit paginile web și le actualizează în mod constant. Toată mass-media are acces liber la ședințele publice ale Guvernului, care în curând vor fi accesibile live on-line. Pe parcursul anului 2008, Prim-ministrul a organizat două conferințe trimestriale de presă, prezentând rapoarte intermediare privind implementarea programului Guvernului și oferind o descriere detaliată a situației social-economice a țării. În perioada aprilie-noiembrie 2008, Serviciul de presă al Aparatului Guvernului a emis 361 comunicate de presă.

În vederea facilitării accesului mass-media la informații, toate structurile administrației publice au instituit subdiviziuni și au desemnat responsabili de relațiile publice. Toți ofițerii de presă sunt sub supravegherea directă a ministrului sau șefului instituției, ceea ce facilitează schimbul de informații. Statutul acestora urmează să fie definit prin Regulamentele Serviciului de presă guvernamental și termenii de referință a ofițerilor de presă, elaborați de către Serviciul de presă al Aparatului Guvernului.

În 2008 a fost creat Consiliul de Comunicare al Guvernului, constituind o rețea a serviciilor de presă ministeriale și a altor autorități administrative centrale. Prima ședință a Consiliului s-a desfășurat în iunie 2008. Consiliul a elaborat un Ghid cu privire la sistemul de comunicare a Guvernului, care stabilește structura organizatorică și funcțională a Consiliului de Comunicare și definește liniile directoare pentru funcționarii Serviciului de presă.

Aparatul Guvernului a organizat instruirea reprezentanților serviciilor de presă ale autorităților publice centrale cu privire la standardele de acces la informația publică și practicile moderne de relații cu publicul. Au fost organizate o serie de instruirii, inclusiv în cadrul Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, cu tema „Etica în comunicarea publică”, un ciclu de videoconferințe pe tematica organizării procesului de comunicare cu participarea unui grup de lectori de la Universitatea Harvard. A fost organizat un seminar de prezentare a Ghidului de comunicare al Guvernului, cu participarea unor experți internaționali ce au contribuit la elaborarea acestuia, precum și o întâlnire cu un grup de jurnaliști de investigație – membri ai Asociației Presei Independente, în scopul instruirii și schimbului de experiență.

A fost creat grupul de lucru public-privat pentru fortificarea presei, din care fac parte reprezentanți ai societății civile și mass-media, reprezentanți ai Președinției, Parlamentului, Guvernului. Acest grup discută aspectele ce țin de facilitarea activității mass-media, îmbunătățirea dialogului dintre mass-media și autoritățile publice etc.

Organizația nonguvernamentală Acces-Info a evaluat accesul la informații în Republica Moldova, indicând un punctaj mai mare, în comparație cu aceeași perioadă a anului trecut - 2.36 de puncte (primul trimestru - 2.09 puncte, al doilea trimestru - 2.12)²².

4.2 Asigurarea transparenței mass-media

Consiliul Coordonator al Audiovizualului monitorizează transparența procesului de acordare a licențelor stațiilor de radio și TV. Consiliul raportează periodic în timpul ședințelor sale asupra procesului de acordare a licențelor. Din iulie 2008, toate deciziile Consiliului sunt adoptate prin vot deschis, toate ședințele fiind deschise pentru public și mass-media. Consiliul Coordonator al Audiovizualului a instituit în august 2008 un serviciu de presă multifuncțional, destinat sporirii transparenței activității și deciziilor sale. Reprezentanții societății civile sunt invitați să monitorizeze și să susțină activitatea Consiliului. Pagina web a CCA a fost restructurată și oferă informație actualizată asupra agendei ședințelor Consiliului, asupra ultimelor evoluții în domeniul audiovizualului, deciziilor adoptate, cadrului legislativ național și european, înregistrări și rapoarte ale activității Consiliului etc.

În vederea asigurării transparenței desfășurării concursurilor pentru utilizarea frecvențelor radio și canalelor TV, bilanțul acestora este reflectat în deciziile adoptate de către CCA și este prezentat în cadrul ședințelor Consiliului. Un aspect important în acest sens îl reprezintă adoptarea instrucțiunilor privind adoptarea deciziilor argumentate în procesul eliberării licențelor. Au fost aprobate formularele de aplicare pentru participanții la concurs, clasificarea documentelor necesare pentru participarea în cadrul concursului. Aceste acțiuni au fost destinate asigurării unui concurs competitiv, facilitării participării în cadrul concursului, precum și garantării transparenței activității Consiliului. Pe parcursul anului 2008, Consiliul a eliberat 178 de licențe furnizorilor de TV prin cablu, MMDS, GSM și transmisiune prin satelit.

În decembrie 2008 CCA a instituit un moratoriu asupra concursului pentru licențele expirate ale companiilor de radiodifuziune. În rândul acestora se încadrează și compania ProTv, a cărei licență a expirat la data de 23 decembrie 2008. Acest caz a generat reacții dure din partea reprezentanților media și ai societății civile. Licitarea publică a licențelor de emisie a fost amânată pînă după alegeri, în timp ce dreptul de emisie al companiilor cu licențele expirate a fost extins pînă la acea perioadă.

Independența editorială a Companiei „Teleradio-Moldova” (CTRM) și autonomia ei instituțională sunt asigurate la toate etapele de creare a produsului televizat și radiofonic (conceperea, producerea, difuzarea) prin prevederile unui șir de acte normative interne (Concepția de dezvoltare a TRM, Standardele profesionale și principiile eticii jurnalistice în TRM, Codul de principii, standarde și recomandări ale producătorilor ÎPNA Compania „Teleradio-Moldova”, Regulamentul de salarizare, Regulamentul Comisiei de Etică, Concepția cu privire la monitorizarea internă, Regulamentul cu privire la auditul intern).

Obiectivele de informare a publicului sunt asigurate prin programele de actualități la radio (Radio matinal, Median info, Panorama zilei, Info-terra, Microfonul actual, buletine de știri) și la TV (Mesager, Știri, Buna dimineața). Tematica, geografia, actorii sau protagoniștii, periodicitatea, durata, genurile jurnalistice, paginarea materialelor sunt prerogativa autorilor și editorilor-coordonatori, care se conduc de atribuțiile unui radiodifuzor public.

O manifestare a independenței editoriale a Companiei „Teleradio-Moldova” sunt emisiunile de dezbateri în problemele de actualitate, cum ar fi „Contrapunct”, „Zona liberă”, „Vector

²² <http://mca.gov.md/file/final%20Acces-info%20Raport.doc>

european”, „Bună seara”, „Moldova: pagini de istorie”, „Lumina adevărului” – la TV Moldova 1, „Matinal economic”, „Matinal juridic”, „Matinal social”, „Forța junimii”, „Ai noștri tineri” – la Radio Moldova. În cadrul acestor programe participă reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, telespectatorii/ radioascultătorii avînd posibilitatea să adreseze întrebări în direct.

4.3. Consolidarea dialogului cu societatea civilă

În decembrie 2008 Parlamentul a adoptat Strategia de dezvoltare a societății civile pentru anii 2008-2011²³. Strategia asigură cadrul legal favorabil dezvoltării societății civile și reprezintă un cadru de referință pentru cooperarea dintre societatea civilă și autoritățile publice centrale și locale. Documentul fixează principiile colaborării, ținînd cont de următoarele priorități strategice:

- Instituționalizarea cadrului de consultare, monitorizare și evaluare a politicilor publice;
- Crearea cadrului legal și fiscal favorabil dezvoltării durabile a sectorului asociativ, care presupune dezvoltarea unei politici fiscale orientată spre susținerea inițiativelor civice și a activităților filantropice în vederea sporirii interesului businessului pentru acordarea de suport activităților non-profit.
- Dezvoltarea spiritului activ civic și a voluntariatului, care este menită să contribuie la soluționarea problemelor aflate pe agenda publică.

Implementarea Strategiei va contribui la promovarea principiilor democrației participative și a bunelor uzanțe, va multiplica și fortifica acțiunile destinate dezvoltării unei culturi a comunicării, participării și interacțiunii eficiente între sectorul asociativ și administrația publică atât de nivel național, cît și de nivel local

Un pas important în promovarea participării societății la elaborarea politicilor publice a fost adoptarea și promulgarea Legii cu privire la transparența în procesul decizional²⁴. Legea stabilește principiile și procedurile de consultare a organizațiilor societății civile și a publicului larg în procesul de luare a deciziilor, care vor contribui la eficientizarea procesului decizional și la creșterea gradului de responsabilitate a autorităților publice în fața cetățenilor, conform principiilor de bună guvernare promovate de țările-membre ale Uniunii Europene și ale Consiliului Europei.

Conform prevederilor legii, autoritățile publice de toate nivelurile sînt obligate să asigure participarea societății civile, mediului de afaceri, cetățenilor la elaborarea și adoptarea deciziilor care au, în special, impact economic, social și de mediu. Legea sus-menționată oferă tuturor părților interesate posibilitatea să prezinte recomandări pe marginea proiectelor de decizii supuse discuțiilor, ceea ce garantează crearea unei viziuni complexe asupra problemelor abordate de autorități. Totodată, legea stabilește caracterul public al ședințelor autorităților publice, la care pot participa, după caz, părțile interesate pentru a-și expune opinia sau pentru a monitoriza procesul de adoptare a deciziilor.

Legea privind transparența în procesul decizional va asigura consolidarea cadrului instituțional pentru realizarea și dezvoltarea dialogului între autoritățile publice și societatea civilă, conferind durabilitate practicilor deja existente de cooperare dintre Parlament, Guvern, autoritățile publice locale și organizațiile societății civile.

²³ Hotărîrea Parlamentului nr. 267-XVI din 11.12.2008 cu privire la adoptarea Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru anii 2008-2011

²⁴ Legea nr. 239-XVI din 13.11.2008 cu privire la transparența în procesul decizional

În vederea facilitării procedurilor de înregistrare a organizațiilor neguvernamentale și asociațiilor obștești, în prezent se elaborează un regulament simplificat de înregistrare. În conformitate cu noul regulament, organizațiile societății civile vor fi scutite de obligația furnizării detaliilor fiscale și statistice, aceasta implicând consum de timp și resurse. Concomitent cu simplificarea procedurilor, se elaborează un nou sistem informațional care va permite organizațiilor societății civile să prezinte rapoartele lor în format electronic, evitând astfel procedurile birocratice.

În iunie 2008, în comun cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, a fost organizată o masă rotundă privind acordarea asistenței juridice în domeniul înregistrării organizațiilor necomerciale de nivel local. Reprezentanților consiliilor locale și ai societății civile, participanți la masa rotundă, le-au fost distribuite modele de documente pe suport electronic referitor la modalitatea de înregistrare a ONG-urilor de tip local.

Organizațiile societății civile sînt scutite în prezent de impozitul pe venit²⁵. Organizații particulare sînt scutite de impozitul pe bunurile imobiliare: societățile orbilor, surzilor, invalizilor și întreprinderile create pentru realizarea scopurilor statutare ale acestor societăți, iar organizațiile religioase – pentru bunurile imobiliare destinate riturilor de cult²⁶.

Adițional, în noiembrie 2008, Guvernul a aprobat Programul trilateral România – Ucraina – Moldova, cu un buget total de 126 mil. euro. În cadrul acestui program sînt oferite posibilități semnificative de colaborare cu statele vecine în implementarea unor proiecte reciproc avantajoase. Organizațiile societății civile pot aplica pentru proiectele din cadrul acestui program, care acordă finanțare în domeniul promovării activităților economice, protecției mediului, organizării cursurilor de formare, conferințelor și creării de rețele pentru promovarea turismului.

²⁵ Conform prevederilor art.52 din Codul fiscal

²⁶ Conform art. 283 din Codul fiscal

V. RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI

Pe parcursul anului 2008 au fost întreprinse măsuri importante în domeniul respectării drepturilor omului, în mod special în vederea îmbunătățirii stabilității și eficienței instituțiilor garante ale democrației și protecției drepturilor omului. Totuși există domenii care necesită ameliorare continuă. Ținând cont de faptul că Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului expiră în 2008, Comisia Națională pentru Integrare Europeană a pus în sarcina Ministerului Justiției elaborarea unui nou Plan până la sfârșitul anului 2008, în vederea consultării și adoptării planului până în primăvara anului 2009²⁷. Ministerul Justiției a creat un grup de lucru în vederea elaborării noului plan de acțiune, proiectul elaborat urmînd să fie consultat pînă la sfârșitul lunii ianuarie 2009²⁸.

5.1. Executarea hotărîrilor CEDO

Conform datelor din noiembrie 2008, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a emis 55 de hotărîri împotriva Moldovei, după cum urmează:

- 23 de hotărîri de condamnare a Moldovei
- 27 de hotărîri de respingere a cazurilor
- 3 sentințe de respingere a cazurilor
- 1 sentință de soluționare amiabilă
- 1 sentință de achitare a Republicii Moldova

Deși au fost înregistrate progrese în ajustarea cadrului legal național la acquis-ul comunitar și stardardele internaționale, inclusiv în domeniul drepturilor omului și libertăților fundamentale și s-au întreprins eforturi considerabile destinate consolidării instituțiilor democratice, numărul hotărîrilor CEDO împotriva Moldovei rămîne destul de mare.

În vederea prevenirii executării deficitare a sentințelor emise de instanțele din Moldova, cît și cu scopul de a exclude alte motive pentru care Republica Moldova este adesea condamnată de către CEDO, în martie 2008 Parlamentul a adoptat Hotărîrea pentru executarea Hotărîrii privind audierile pe cauzele pronunțării hotărîrilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în privința Republicii Moldova, executarea acestora și prevenirea încălcării drepturilor omului și a libertăților fundamentale²⁹. Hotărîrea conturează principalele motive pentru hotărîrile CEDO și furnizează pași care urmează a fi făcuți de către Guvern, Procuratura Generală, Consiliul Suprem al Magistraturii, Institutul Național de Justiție. În plus, Comisia Permanentă pentru executarea hotărîrilor CEDO se întrunește regulat pentru a identifica lacunele existente și acțiunile care urmează a fi întreprinse pentru eliminarea lor. Comisia s-a întrunit de șase ori pe parcursul anului 2008.

5.2. Asigurarea dreptului la întruniri

O nouă Lege privind întrunirile a fost adoptată în februarie 2008³⁰. Legea este mult mai cuprinzătoare și comprehensivă comparativ cu prevederile anterioare, acoperind toate formele posibile de întruniri, inclusiv întrunirile politice. De asemenea, au fost simplificate condițiile de desfășurare a întrunirilor. Rapoarte elaborate de organizații neguvernamentale menționează legea respectivă drept una din cele mai bune din regiunea OSCE. În cadrul unui proiect comun

²⁷ http://www.integrare.gov.md/file/md_pv_CNIE_08.10.21.pdf

²⁸ <http://www.justice.gov.md/index.php?cid=225>

²⁹ Hotărîrea Parlamentului nr. 72-XVI din 28.03.2008 privind audierilor pe cauzele pronunțării hotărîrilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) in privința Republicii Moldova, executarea acestora si prevenirea încălcării drepturilor omului si a libertăților fundamentale

³⁰ Legea nr. 26-XVI din 22.02.2008 privind întrunirile

al OSCE/ODIHR și Misiunea OSCE în Moldova și organizația neguvernamentală CReDO au monitorizat întrunirile desfășurate în Moldova înainte de adoptarea noii legi și după. Astfel, s-a observat creșterea numărului de întruniri și faptul că liberalizarea noii legi nu a avut repercusiuni negative și efecte adverse asupra ordinii publice în timpul întrunirilor. Mai mult decât atât, acest fapt a dus la participarea mult mai activă a cetățenilor în cadrul întrunirilor.

Institutul Național de Justiție a inclus în acest scop cursuri privind libertatea întrunirilor. Reprezentanți ai administrației publice locale, ai organelor de drept și procurori au fost instruiți privind legalitatea întrunirilor. Ministerul Afacerilor Interne a adoptat în august 2008 recomandări privind menținerea ordinii publice în timpul întrunirilor. S-a înregistrat un număr relativ mic de cazuri de implicare excesivă a reprezentanților organelor de drept. Asemenea cazuri au fost investigate și câțiva reprezentanți ai organelor de drept au fost supuși răspunderii administrative (Bălți și Orhei). Procuratura Generală și Centrul pentru Drepturile Omului monitorizează acțiunile executorilor legii în cadrul întrunirilor publice.

5.3. Asigurarea dreptului de candidare la funcțiile publice

În noiembrie 2008, Parlamentul a adoptat legea cu privire la secretul de stat. Proiectul de lege a fost revizuit de către Comisia de la Veneția în martie 2008. Se așteaptă ca legea să fie semnată de președinte și să intre în vigoare până la sfârșitul anului 2009.

În 2007 o nouă lege cu privire la partidele politice, care vine în completarea Codului electoral, a fost elaborată și transmisă spre examinare Comisiei de la Veneția. Legea a fost adoptată la 21 decembrie 2007 și reglementează înregistrarea, funcționarea și finanțarea partidelor politice, în încercarea de a asigura transparența sistemului și mai puțin predispus spre abuzuri. Pentru realizarea prevederilor legii, bugetul de stat pentru 2009 include alocări în sumă de 7,8 mln lei pentru finanțarea partidelor politice³¹. Finanțarea va fi asigurată începând cu al doilea semestru al anului 2009, după alegerile parlamentare. Această sumă va fi împărțită în două părți – 50% va fi achitată proporțional cu rezultatele alegerilor parlamentare și 50% pentru finanțarea partidelor proporțional cu rezultatele alegerilor generale locale. În prezent, sunt 29 partide politice înregistrate. În cazul în care Ministerul Justiției respinge cererea de înregistrare a unui partid politic, argumentele și justificarea respingerii sunt făcute publice, fiind publicate pe pagina web a ministerului.

5.4. Asigurarea libertății religioase

În prezent sunt 39 de cereri înregistrate din partea cultelor religioase depuse la Ministerul Justiției. În iulie 2008 Ministerul Justiției a desfășurat o masă rotundă privind înregistrarea și funcționarea cultelor religioase, susținută în cadrul unui proiect PNUD. În prezent se elaborează ghidul cu privire la înregistrarea cultelor religioase. În septembrie 2008 la Ministerul Justiției a avut loc o reuniune privind implementarea legii Republicii Moldova cu privire la cultele religioase și părțile lor componente¹⁴, cu participarea Șefului adjunct al Serviciului pentru executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului.

5.5. Îmbunătățirea condițiilor de detenție

Guvernul a depus eforturi considerabile în scopul asigurării unor condiții mai bune de detenție. În baza Recomandării Rec(2006)2 Comitetului de Miniștri ai statelor membre privind Regulile europene privind penitenciarele, Parlamentul a adoptat în noiembrie 2008 o *lege privind controlul civil asupra respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția*

³¹ Legea nr. 244-XVI 21.11.2008 privind bugetul de stat

*persoanelor*³². Legea prevede crearea unui mecanism eficient și independent pentru monitorizarea locurilor de detenție, desfășurat de organisme independente cu scopul asigurării transparenței în locurile de detenție și prevenirea torturii sau altor rele tratamente.

În vederea transferării prerogativelor privind persoanele aflate în stare de arest de la Ministerul Afacerilor Interne către Ministerul Justiției, Ministerul Justiției cercetează posibilitățile de finanțare pentru construcția caselor de arest cu finanțare internă sau internațională. Proiectul caselor de arest a fost elaborat și este la verificare la Ministerul pentru Construcții și Dezvoltare Teritorială. La momentul de față, ministerul este în căutare de posibilități de finanțare pentru construcția caselor de arest cu finanțare internă sau externă. Cu scopul asigurării accesului deținuților la programe educaționale și de socializare, au fost desfășurate 14 programe socio-educative, inclusiv 5 psiho-corecționale și 3 programe de pregătire pentru liberare, pentru 5.521 de persoane. Pe parcursul anului 2008 au fost întreprinse măsuri importante în materie de legislație: în februarie 2008 a fost adoptată legea pentru modificarea și completarea legii cu privire la sistemul penitenciar (adoptată în 1996); peste 500 de persoane au beneficiat în urma legii adoptate în august 2008 privind amnistia care a fost adoptată în legătură cu declararea anului 2008 An al tineretului. Lucrările de renovare la penitenciarul nr. 1 Taraclia, nr. 7 Rusca s-au terminat; acesta din urmă are un sector construit pentru detenția mamelor cu copii. Lucrările de reconstrucție încă se desfășoară la penitenciarul nr. 9 Pruncul, care eventual va fi utilizat pentru detenție inițială. Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare a furnizat fonduri în 2008 pentru recondiționarea instituțiilor de detenție din Republica Moldova. UNICEF a oferit sprijin financiar la reconstrucția corpului de detenție pentru minori, în izolatoare, unde minorii sunt plasați temporar în timpul anchetei penale. (Penitenciarul no.5 Cahul, nr.11 Balti, no.17 Rezina).³³

În 2008, în cadrul sistemului penitenciar au fost angajate 311 persoane, inclusiv 66 ofițeri, 182 sub ofițeri și 63 funcționari publici. În ianuarie 2008, Departamentul Instituțiilor Penitenciare a adoptat Programul de instruire a personalului penitenciar pentru 2008. Instruirea cu privire la drepturile omului, un curs obligatoriu de studiu este cel cu privire *standardele minime de detenție a condamnatului*, precum și cu privire la Convenția Europeană pentru prevenirea torturii și a tratării inumane sau degradante sau pedeapsă; Declarația Universală a Drepturilor Omului; mecanismele internaționale, regionale și naționale pentru protecția drepturilor omului. În cursul anului 2008, la training-uri au participat 787 de angajați din sistemul penitenciar. În afara de traininguri periodice, personalul penitenciarului participă la cursuri de instruire oferite de către experții NORLAM, Fundație germană pentru cooperare juridică (Fundația IRZ) și de Directoratul General pentru Drepturile Omului și Afaceri Juridice ale Consiliului European.

În scopul promulgării măsurilor alternative, în septembrie 2008 a intrat în vigoare legea privind probațiunea³⁴. Legea respectivă are drept scop prevenirea recidivismului și acordarea de asistență și consiliere pentru reintegrarea comunitară a persoanelor incluse în programe de probațiune. În octombrie 2008 Parlamentul a adoptat modificări la legea privind salarizarea în sectorul bugetar, adoptată în 2005³⁵. Legea prevede salarizarea ofițerilor de probațiune din bugetul de stat. În total, în cadrul Departamentului de executare al Ministerului de Justiție, în Direcția probațiune activează 173 persoane. Biroul de punere în aplicare a instituit 42 de unități de probațiune. Din ianuarie 2008, 14.800 de condamnați au fost implicați în programe de probațiune (813 dintre ei fiind minori). Curtea de Justiție a emis 3.008 decizii cu privire la probațiune. În august 2008 a fost adoptată o hotărâre de guvern care prevede aprobarea

³² Legea nr. 235-XVI din 13.11.2008 privind controlul civil asupra respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor

³³ Legea nr. 125-XVI din 11.05.2007 cu privire la culte religioase și părțile lor componente

³⁴ Legea nr. 8-XVI din 14.02.2008 cu privire la probațiune

³⁵ Legea nr. 220-XVI din 24.10.2008

modelului legitimației și insignei ale personalului organelor de probațiune³⁶. De asemenea au fost desfășurate conferințe și cursuri tematice cu participarea experților străini, organizate cu scopul creșterii capacității ofițerilor de probațiune, majoritatea cu finanțare externă (NORLAM, Fundația Soros Moldova, Institutul pentru Reforme Penale).

Cu scopul de a adapta legislația penală la recomandările experților CE, din punct de vedere al decriminalizării, modernizării și umanizării politicii represive de stat, în decembrie 2008, Parlamentul a adoptat Legea cu privire la modificarea Codului penal³⁷. Modificările sunt făcute pe baza unui studiu comparativ cu privire la legislația penală din Moldova și Slovenia, Lituania, Armenia, Finlanda, Croația, Germania, Norvegia și Franța. Sancțiunile penale au fost puse în concordanță cu standardele obișnuite.

Cu scopul de a reduce suprapopularea din penitenciare, precum și de a îmbunătăți condițiile de detenție, Guvernul a adoptat o serie de amendamente importante la legislația existentă. Guvernul a adoptat o lege cu privire la modificarea Codului penal, care prevede sancțiuni mai ușoare pentru crimele mai puțin grave³⁸. Rezultatul final așteptat este "umanizarea" Codului penal. O serie de acte legislative importante au fost adoptate cu scopul de a îmbunătăți condițiile de detenție³⁹.

În octombrie 2008 a fost numit coordonatorul Mecanismului Național de Prevenire a Torturii, fiind în același timp și director al Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova (instituția avocaților parlamentari). În noiembrie 2008 Guvernul a remis nota oficială pentru autorizarea publicării rapoartelor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii. Patru avocați parlamentari au fost numiți în octombrie 2008; unul dintre ei este responsabil pentru protecția drepturilor copilului. Au fost intentate cinci dosare cu privire la tortură pe cazuri sesizate de către avocații parlamentari. Mecanismul Național de Prevenție (MNP) a fost implementat definitiv până la numirea de coordonatorului MNP, în octombrie 2008, care este directorul Centrului pentru Drepturile Omului. Avocații parlamentari au efectuat vizite de monitorizare în 6 instituții de detenție și la un comisariat de poliție. Raportul de implementare al avocaților parlamentari privind implementarea mecanismului de prevenție, cât și în mod general, asupra respectării drepturilor omului în Moldova, conform legii cu privire la avocații parlamentari, va fi prezentat Parlamentului până la 15 martie 2009.

Procuratura Generală a organizat două ședințe al Colegiului Procuraturii Generale în mai și octombrie 2008, ridicând problema prevenirii torturii în timpul arestului și în instituțiile de detenție. În perioada a 11 luni a anului 2008, Procuratura Generală a primit 1.094 de creanțe al excesului de putere și 270 creanțe de tortură. Drept urmare, procurorii au inițiat cercetări penale cu privire la 24 de creanțe de tortură (art. 309 / 1 Codul penal al Moldovei), din care 11 cauze penale au fost trimise la Curtea de Justiție; și 108 de creanțe cu privire la excesul de putere (art. 328 Codul penal al Republicii Moldova), din care 55 de cauze penale au fost trimise la Curtea de Justiție. În perioada ianuarie-decembrie 2008, tribunalele au examinat 13

³⁶ Hotărârea Guvernului nr 1006 din 29.08.2008 privind aprobarea modelului legitimației și insignei ale personalului organelor de probațiune

³⁷ Legea nr. 278-XVI din 18.12.2008 cu privire la modificarea Codului penal al Republicii Moldova. Hotărârea Guvernului nr. 889 din 23.07.2008 privind aprobarea proiectului de lege de modificare a Codului penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002

³⁸ Hotărârea Guvernului nr. 889 din 23 iulie 2008 privind aprobarea proiectului de lege de modificare a Codului penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002

³⁹ Legea nr. 14-XVI din 15.02.2008 cu privire la modificare a Codului Administrativ, Legea Nr. 188 din 10.08.2008 privind amnistia conectat la declararea anului 2008 ca An al Tineretului, Hotărârea Guvernului Nr. 1054 din 15.09.2008 cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului Nr. 609 din 21/05/2006 privind "Normele minime pentru aportul alimentar de zi cu zi pentru deținuți și furnizarea de detergenți."

cauze penale cu privire la 16 persoane acuzate de comiterea torturii; dintre care 6 dosare penale împotriva a 8 ofițeri de poliție, care au fost condamnați pentru acest lucru: 7 ani de închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei și o amendă pentru un caz, pentru patru dintre cazuri, amenda a fost aplicată ca o pedeapsă complementară.

În perioada ianuarie-decembrie 2008, tribunalele au examinat 17 cazuri cu privire la 26 de persoane acuzate de comiterea excesului de putere sau depășirea prerogativelor locului de muncă; din care 9 dosare cu privire la 15 de ofițeri de poliție care au fost condamnați: 3 - închisoare, 4 - închisoare cu suspendarea condiționată de executare a pedepsei și a 8-amendă.

În 2008, Ministerul Afacerilor Interne a organizat seminare de instruire pentru reprezentanții organelor de drept privind respectarea drepturilor persoanelor aflate în stare de arest, în stare de arest la domiciliu, limitele forței fizice folosite de către ofițerii de urmărire penală, restituirea daunelor cauzate de actele ilicite ale organelor de drept, procurorilor și judecătorilor. Cursurile de acest fel sunt desfășurate atât în cadrul seminarelor pentru polițiști, cât și ca parte a curriculei Academiei de Poliție.

5.6. Combaterea traficului de ființe umane

În 2008 Guvernul a depus eforturi considerabile în combaterea traficului de ființe umane. În martie 2008 a fost adoptată componența nominală și regulamentul Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane. În iulie 2008 Comitetul a relansat activitatea sa și a adoptat Planul Național de prevenire și combatere a traficului de persoane pentru anii 2008-2009. Comitetul se întrunește trimestrial. Ultima ședință a Comitetului a avut loc în octombrie 2008.

Ca urmare a plasării Republicii Moldova în categoria a treia în cadrul Raportului privind Traficul de Persoane elaborat anual de către Departamentul de Stat al SUA, Guvernul Moldovei a întreprins măsuri importante în investigarea cazurilor de complicitate a înalților funcționari în comiterea infracțiunii de trafic de persoane. Până în noiembrie 2008, în cadrul Centrului de Combatere a Traficului de Persoane a fost angajat 80% din personalul Centrului, ca urmare a restructurării. În cadrul fiecărui comisariat de poliție activează câte un ofițer care are în sarcină în exclusivitate investigarea infracțiunilor de trafic de ființe umane. Ministerul de Interne a creat în februarie 2008 o bază de date privind traficanții. În prezent, datele din anii anteriori privind traficanții este introdusă în baza de date.

Au fost intentate dosare penale împotriva unor funcționari, foști angajați ai Ministerului de Interne, privind posibila lor complicitate în comiterea infracțiunilor de trafic de persoane. Această informație a fost făcută publică și distribuită prin intermediul mass media. Cu scopul prevenirii implicării directe sau indirecte a funcționarilor în comiterea infracțiunii de trafic de persoane, este în proces de elaborare un Cod de ordine interioară pentru angajații Guvernului. Pe parcursul lunilor iunie-iulie 2008, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală și Ministerul Justiției au sintetizat și publicat statistica referitoare la funcționarii publici complici în comiterea infracțiunilor de trafic de ființe umane în anii 2007-2008. În 2007 au fost intentate 6 dosare penale împotriva funcționarilor corupți care au fost complici în comiterea traficului de persoane; până în octombrie 2008 au fost deschise 5 dosare penale de acest fel.

Procuratura Generală monitorizează toate cazurile de trafic de ființe umane cu scopul evitării întârzierilor în timpul urmăririi penale și pentru accelerarea examinării lor în instanță. În perioada ianuarie-noiembrie 2008, Procuratura Generală a intentat 510 cauze penale privind traficul de ființe umane (209 - traficul de ființe umane, 152 - proxenetism, 106 - organizare a migrației ilegale, 28 - trafic de copii, 15 - copii luați în mod ilegal în străinătate); comparație

cu 495 de cazuri de aceeași perioadă din 2007. Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane (CCTP) coordonează activități de prevenire a traficului de ființe umane, în cooperare cu organizații neguvernamentale. Deci pe parcursul anului 2008 CCTP a desfășurat seminare de consolidare a capacităților pentru reprezentanții organelor de drept, axate pe identificarea cazurilor de trafic de ființe umane, investigarea acestor infracțiuni (colectarea și utilizarea probelor), cât și protecția victimelor traficului de ființe umane, numărul de cazuri care ajung în instanță încă rămâne a fi mai mic decât numărul de crime de trafic investigate. Procuratura Generală și CCTP își vor concentra atenția în coordonarea training-urilor de consolidare a capacității pentru executorii de legi. În septembrie 2008 a fost adoptată o lege pentru modificarea și completarea Codului Penal, clarificând anumite componente ale infracțiunii de trafic de ființe umane.

Guvernul Republicii Moldovei a coordonat stabilirea Sistemului Național de Referire pentru asistența și protecția victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane (SNR). Acest fapt este în concordanță cu tendințele internaționale în domeniul mecanismelor de referire, care implică societatea civilă și structurile guvernamentale. În prezent, SNR este implementat cu succes în 16 raioane ale Moldovei, prin intermediul echipelor multidisciplinare instruite periodic și supervizate de către Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului. Parlamentul a adoptat Strategia privind implementarea și dezvoltarea mecanismului în luna decembrie 2008⁴⁰. În iulie 2008a fost creat prin hotărâre de Guvern Centrul de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane. În anul 2008 au fost alocate 512.000 lei din bugetul de stat pentru Centrul de asistență; pentru anul 2009, suma alocată din bugetul de stat a crescut până la 708.300 lei.

5.7. Protejarea drepturilor minorităților

Biroul pentru Relații Interetnice desfășoară seminare de instruire pentru administrația publică locală, implicând reprezentanți ai comunității rroma și specialiști care lucrează cu persoane aparținând minorităților.

În 2008 Biroul pentru Relații Interetnice a semnat un Protocol cu Secretariatul Ministerului Integrării Sociale din Letonia și Secretariatul Ministerului Populației al Estoniei. Biroul pentru Relații interetnice cooperează cu 36 de organizații etno-culturale ale populației rroma, susținând activități și proiecte ale acestor organizații. Biroul a lansat un proiect axat pe consolidarea comunităților populației rroma, proiect susținut de Comisia Europeană și - Consiliul Europei. Astfel, în 2008 Biroul a organizat patru sesiuni de instruire pentru mediatorii educaționali pe probleme legate de minorități. În același timp, cu scopul consolidării cooperării internaționale în acest domeniu și schimbului de bune practici existente în Moldova, au fost organizate vizite de lucru în Lituania, Letonia și Estonia.

În domeniul diversității culturale și a dialogului intercultural Guvernul a ratificat Convenția-cadru privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate⁴¹. Ca urmare a recomandărilor experților CE, Ministerul Culturii și Turismului a elaborat Termenii General de Referință pentru Republica Moldova cu privire la implementarea Programului Regional "Inițiativa Kiev". Termenii de referință au drept scop dezvoltarea unui cadru adecvat pentru coordonarea, lansarea și implementarea proiectelor care au ca scop consolidarea cooperării dintre țările partenere din program în promovarea diversității culturale, planificarea urbană și dezvoltarea turismului vinicol.

⁴⁰ Hotărârea Parlamentului nr. 267-XVI din 05.12.2008

⁴¹ Legea nr.198-XVI din 26.09.2008 cu privire la ratificare a Convenției-cadru privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate

5.8. Asigurarea securității condițiilor de muncă

În iulie 2008 Parlamentul a adoptat Legea privind securitatea și sănătatea în muncă⁴². Inspectoratele teritoriale de muncă subordonate Inspecției Muncii au fost împuternicite cu funcții de supervizare a implementării acestei legi, precum și a actelor normative privind securitatea și sănătatea la locul de muncă. Până la momentul de față, controlul este asigurat conform legii 140/2001 privind inspecția muncii. Cadrul național legal asigură organizarea și funcționarea sindicatelor. El asigură dreptul angajaților și al angajatorilor la asociere, reglementând în detaliu rolul organizațiilor angajaților și angajatorilor în cadrul parteneriatului social.

La sfârșitul anului 2006, a fost reorganizat Inspectoratul Muncii din Moldova. În 2007, toți inspectorii muncii au participat la un atelier de lucru privind munca decentă efectuată de către Organizația Internațională a Muncii. În 2008, Inspectoratul Muncii a efectuat 4 cursuri de instruire pentru personalul său (95 de persoane) cu privire la punerea în aplicare a legislației muncii în Republica Moldova, controlul asupra contractelor de muncă, legislația cu privire la salarii, și prevenirea accidentelor de muncă. În vederea celebrării Declarației Universale a Drepturilor Omului, la 10 decembrie 2008, Inspecția Muncii a efectuat un training cu privire la aplicarea legii privind sănătatea și siguranța la locul de muncă, care a fost adoptat în 2008 și va intra în vigoare în ianuarie 2009. În perioada 2-5 decembrie 2008, Organizația Internațională a Muncii a efectuat o audit internațional pentru Inspectoratul Muncii din Moldova și va remite raportul de audit Guvernului, în martie 2009.

⁴² Legea nr. 186-XVI din 10.07.2008 privind securitatea și sănătatea în muncă

VI. LUPTA ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI

Pe parcursul anului 2008, Republica Moldova a realizat pași importanți în reducerea corupției și sensibilizarea opiniei publice privind riscurile acestui fenomen, continuând implementarea cu succes a prevederilor Strategiei Naționale de Prevenire și Combatere a Corupției, a recomandărilor GRECO și a Planului Preliminar pe Țară din cadrul Corporației „Provocările Mileniului”.

Pe parcursul anului 2008, lupta cu corupția în Moldova a fost bazată pe patru piloni majori: consolidarea cadrului legal național (ajustarea acestuia în conformitate cu standardele anti-corupție internaționale și legislația comunitară); prevenirea corupției (expertiza anticorupție a proiectelor de legi, evaluarea riscurilor de corupție în instituțiile publice, sensibilizarea populației privind fenomenul corupției, implicarea societății civile în măsurile de prevenire a corupției etc.), combaterea corupției (în instituțiile publice și în prestarea serviciilor publice), cooperarea internațională (Grupul de State Împotriva Corupției (GRECO), Inițiativa Regională Anticorupție (RAI) precum și alte foruri internaționale).

În calitate de indici de performanță, Moldova a înregistrat unele dinamici pozitive în 2008. Țara a acumulat un Indice de Percepție a Corupției (IPC) egal cu 2,9 puncte, generat de Transparency International (pe o scară de la 1 la 10), ceea ce reprezintă un trend pozitiv comparativ cu anul 2007 (când Moldova a acumulat 2,8 puncte). Acest IPC plasează Moldova pe locul doi din cadrul Comunității Statelor Independente (CSI), fiind devansată doar de Georgia.

6.1. Reformarea administrației publice centrale

În scopul cristalizării unui serviciu public profesional și meritocratic, la 27 noiembrie Parlamentul a adoptat noua Lege cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public⁴³. Adițional, Parlamentul a adoptat Legea cu privire la codul de conduită a funcționarului public⁴⁴.

Guvernul a elaborat câteva proiecte de regulamente pentru implementarea acestor două legi, în special cu privire la stabilirea regulilor de selecție în bază de concurs pentru funcțiile publice, cu privire la perioada de probă pentru noii angajați în serviciul public precum și organizarea și funcționarea Comisiilor disciplinare în cadrul autorităților publice centrale. Regulamentele urmează să fie aprobate de Guvern după intrarea în vigoare a Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. De asemenea, a fost elaborată și implementată de majoritatea instituțiilor publice o Metodologie cu privire la elaborarea coordonarea și aprobarea fișelor de post pentru funcțiile publice.

La 16 aprilie 2008, Guvernul a creat două subdiviziuni noi în cadrul Aparatului Guvernului – Direcția Politică de cadre și Direcția coordonare a politicilor publice și asistenței externe. Aceste două subdiviziuni și-au asumat responsabilitate implementării politicilor în domeniul reformării serviciului public, planificării strategice și reformării procesului de luare a deciziilor, inclusiv prin introducerea mecanismelor participatorii în procesul de luare a deciziilor. Noii angajați în serviciul public au fost recrutați prin selecție în bază de concurs. Deși angajarea în bază de concurs devine obligatorie abia după intrarea în vigoare a Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, pe parcursul anului 2008 ea a fost aplicată într-o serie de instituții publice, precum ar fi: Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Justiției, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal, Inspectoratul Principal Fiscal de Stat și Curtea de Conturi.

⁴³ Legea nr. 158-XVI din 4.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

⁴⁴ Legea nr. 25-XVI din 22.02.2008 cu privire la codul de conduită al funcționarului public.

A fost inițiată pregătirea pentru evaluarea riscurilor de corupție în instituțiile administrației publice centrale. Evaluarea riscurilor de corupție este un proces de detectare a factorilor instituționali care încurajează sau pot încuraja corupția, precum și elaborarea recomandărilor de eliminare a acestor factori. Începând cu noiembrie 2007, evaluarea riscurilor de corupție este realizată în 51 instituții ale sistemului judecătoresc (inclusiv Institutul Național de Justiție). Această activitate a început cu 4 seminare introductive realizate de către experți ai Consiliului Europei cu participarea a 250 de judecători. Rapoartele finale asupra autoevaluării urmează să fie definitive către sfârșitul anului curent.

În iulie, Guvernul a aprobat Metodologia de evaluare a riscului de corupție în instituțiile publice⁴⁵. Conform prevederilor acestui act normativ, auto-evaluarea riscurilor de corupție în instituțiile publice urmează să fie realizată pe parcursul anilor 2008 – 2009. În scopul realizării eficiente a procedurilor de evaluare a riscurilor, cu suportul proiectului MOLICO au fost organizate două training-uri pentru colaboratorii CCCEC. Primul (13 – 16 mai, 20 participanți) a avut drept scop prezentarea modului de organizare și a etapelor procesului de auto-evaluare a riscurilor de corupție, iar cel de-al doilea (28 – 29 octombrie, 16 participanți) a dezbătut tematica planurilor de integritate și a metodelor de training în cadrul procesului de auto-evaluare a riscurilor. Este planificat ca până la sfârșitul anului curent instituțiile publice vor finisa prima etapă a auto-evaluării: „Evaluarea condițiilor”, care presupune evaluarea cadrului legal relevant pentru activitatea instituției, evaluarea structurii organizaționale și a reglementărilor interne privind etica comportamentală.

În același context, Guvernul a aprobat Regulamentul cu privire la mecanismul de semnalare și monitorizare a nivelului corupției în instituțiile publice⁴⁶. Prezentul regulament completează instrumentele deja existente de evaluare a riscurilor de corupție în instituțiile publice și va facilita elaborarea planurilor integrității instituționale.

În octombrie 2008 Guvernul a aprobat decizia de a crea Consiliul Civil de monitorizare a CCCEC. Conform prevederilor regulamentului său, principala atribuție a Consiliului Civil va consta în monitorizarea activității Centrului. Aceasta presupune: evaluarea rapoartelor anuale de activitate ale Centrului, evaluarea performanțelor Centrului, avizarea bugetului anual al instituției, informarea semestrială și anuală a Directorului Centrului, al Guvernului, Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova referitor la procesul de monitorizare, recepționarea sesizărilor din partea populației privind infracțiunile de corupție.

Suplimentar acțiunilor prezentate mai sus și în concordanță cu recomandările GRECO, la 18 septembrie 2008 o scrisoare circulară a fost remisă reprezentanțelor regionale ale Inspectoratului Fiscal cu scopul de a asigura ca, în practică, cheltuielile legate de infracțiunile de corupție să nu fie deductibile

6.2. Reducerea stimulilor pentru corupție în sistem

Principalele eforturi politice în acest sens au fost concentrate asupra asigurării eficienței expertizei anticorupție a proiectelor de legi, îmbunătățirea controlului vamal al mărfurilor și sporirea eforturilor de a aduce în justiție persoanele implicate în acte de corupție.

Conform prevederilor cadrului național legal, toate proiectele de legi urmează să fie supuse expertizei anticorupție în mod obligatoriu. Rapoartele de expertiză anticorupție elaborate de

⁴⁵ Hotărârea Guvernului nr. 906 din 28.07 2008

⁴⁶ Hotărârea Guvernului nr. 1461 din 19.12.2008

CCCEC sunt plasate în mod regulat pe pagina electronică oficială a Centrului. Organizația non-guvernamentală Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției de asemenea prezintă Parlamentului rapoarte de expertize anticorupție (elaborate conform propriei metodologii) referitor la majoritatea proiectelor de legi publicate pe pagina electronică oficială a Parlamentului.

Pe parcursul anului 2008, sub aspect anti-corupție au fost expertizate circa 500 de proiecte de acte normative, iar pentru 43 de proiecte au fost întocmite rapoarte de expertiză detaliate. Printre cei mai frecvenți factori de coruptibilitate au fost identificați: formularea lingvistică ambiguă (145 de cazuri) și acordarea unui grad excesiv de discreție autorităților publice (84 de cazuri).

Controlul vamal aspra mărfurilor a fost îmbunătățit pe parcursul anului 2008 în conformitate cu Concepția de management a riscurilor a Serviciului Vamal, principalele eforturi sunt orientate spre elaborarea criteriilor de selectivitate și a profilurilor de risc. Serviciul Vamal operează cu criterii de risc la nivel local și național, în funcție de codul mărfii, țara de origine și de destinație, tipul transportului, genul de activitate al agentului economic și altele.

Controlul vamal selectiv este aplicat automatizat, prin intermediul Sistemului informațional vamal „ASYCUDA – World”, care asigură direcționarea declarațiilor vamale la unul din cele trei coridoare de selectivitate: coridorul roșu (control obligatoriu fizic și documentar), coridorul galben (control documentar obligatoriu), coridorul verde (vămuirea are loc fără careva control fizic sau documentar). Criteriile de performanță sunt prestabilite conform următoarelor proporții: pentru import – 40% verde, 25% galben și 35% roșu; pentru export – 70% verde, 20% galben și 10% roșu. În acest context, pe parcursul anului 2008 au fost organizate training-uri pentru colaboratorii vamali (47 participanți) implicați nemijlocit în utilizarea „ASYCUDA – World”.

Rotația colaboratorilor Serviciului Vamal are loc lunar, în cadrul posturilor vamale ale fiecărui Birou Vamal, începând cu iunie 2008. În scopul eficientizării procedurii de rotație, a fost elaborat un sistem electronic de management al rotației personalului. Acest sistem electronic reduce semnificativ implicarea factorului uman în realizarea procedurilor de rotație și respectiv, reduce riscurile de corupție. Una din problemele întâmpinate în realizarea măsurilor respective îl reprezintă costul înalt al deplasărilor colaboratorilor vamali.

Suplimentar, în conformitate cu Planul Preliminar de Țară, în 2008 Serviciul Vamal a implementat noi standarde de muncă, instruire și promovare a colaboratorilor vamali, a îmbunătățit cerințele concursului de angajare și instrucțiunilor privind reglementarea atestării funcționarilor vamali, a asigurat respectarea Codului de conduită al angajaților. De asemenea, a efectuat o analiză și o verificare minuțioasă a informațiilor primite prin intermediul liniei fierbinți cu privire la posibilele infracțiuni comise de către colaboratorii vamali.

Conform Planului Preliminar de Țară, Ministerul Sănătății a realizat un șir de acțiuni în scopul reducerii riscurilor sistemice de corupție. În special, a fost îmbunătățită transparența executării bugetului prin crearea unui portal electronic al sistemului de sănătate, a fost adoptat și diseminat Codul de etică a lucrătorului medical și al farmacistului, auditul intern/extern a fost consolidat prin crearea unei subdiviziuni de audit în cadrul Centrului Național de Management al Sănătății, elaborarea protocoalelor clinice (care reprezintă cele mai bune practici de diagnosticare și tratament al maladiilor) contribuie la îmbunătățirea calității serviciilor medicale acordate și asigură respectarea drepturilor pacienților. Portalul electronic al sistemului de sănătate facilitează accesul la informația de interes public precum ar fi procedurile de achiziții publice, posturile vacante, sistemul de asigurare medicală și altele.

Ministerul Afacerilor Interne este o altă instituție care a realizat acțiuni importante în vederea reducerii riscurilor instituționali de corupție. Practica investigării cazurilor de corupție a fost îmbunătățită prin introducerea unui control strict asupra activității ofițerilor operativi de investigație. Toate acțiunile ofițerilor sunt în permanență verificate de către superiori și, dacă este cazul, de către secția Securitate internă al Ministerului Afacerilor Interne. În scopul transparentizării activității sale, Ministerul actualizează în permanență informația plasată pe pagina sa electronică. Pagina electronică conține informația privind activitatea zilnică a Ministerului, anunțurile privind tenderele desfășurate, posturile vacante, executarea bugetului și o linie fierbinte anticorupție și altele. O altă măsură importantă realizată de către MAI constă în îmbunătățirea managementului resurselor umane (prin introducerea angajării în bază de concurs pentru pozițiile vacante) și adoptarea (diseminarea) Codului de etică a ofițerului de poliție. În iunie 2008 întregul personal al Poliției Rutiere a fost redus cu 50% iar ceilalți au fost reangajați în bază de concurs.

Pe parcursul anului 2008, organele de ocrotire a normelor de drept și-au concentrat eforturile asupra aducerii în fața justiției a persoanelor implicate în acte de corupție. În acest sens, la 4 iulie 2008 a fost creat un grup interdepartamental de lucru. În conformitate cu recomandările GRECO enunțate pentru cel de-al doilea Ciclu de evaluare, acest grup de lucru a elaborat proiectul de Lege cu privire la protecția avertizorilor și proiectul de Lege cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal. Ulterior, cel de-al doilea proiect de lege a fost adoptat de Parlament⁴⁷.

În primele 10 luni ale anului 2008, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală și CCCEC au înregistrat 3424 de sesizări privind acte de corupție. După examinarea acestora, a fost inițiată procedura penală în 849 cazuri. Respectiv, 243 persoane au fost condamnate (dintre care: 57 – ofițeri de poliție, 43 – funcționari publici, 1 procuror, 7 colaboratori ai Serviciului Vamal, 135 – altele).

6.3. Perfecționarea sistemului de achiziții publice

Sistemul național de achiziții publice al Republicii Moldova a fost supus unui studiu minuțios cu asistența tehnică a PNUD și conform metodologiei OECD. Raportul pe marginea acestui studiu, care a fost prezentat în octombrie 2008, demonstrează unele progrese semnificative înregistrate de către Republica Moldova în implementarea recomandărilor Băncii Mondiale, al Raportului pe Sistemul Național de Achiziții Publice (2003) precum și în apropierea de standardele internaționale OECD. Adicional, raportul demonstrează că sistemul național de achiziții publice este bine integrat în sistemul guvernamental al statului.

Legea cu privire la achizițiile publice care a intrat în vigoare în octombrie 2007 este conformă cerințelor GPA și garantează un proces de achiziții publice cinstit și transparent. Potrivit prevederilor legii, toate tenderele importante necesită un concurs competitiv cu o respectare strictă a prevederilor legale, ceea ce limitează cazurile de achiziții publice dintr-o singură sursă. Ofertanții care nu au câștigat tenderul sunt în drept să solicite revizuirea deciziei și a ataca această decizie în instanța de judecată. Toate anunțurile privind Planurile de procurări ale instituțiilor contractante, invitațiile la tenderele anunțate, solicitările de participare precum și notificarea despre câștigătorii tenderelor este plasată pe pagina electronică www.tender.md și în „Buletinul Achizițiilor Publice”. Drept rezultat, procedurile de achiziții publice au devenit mai transparente iar raportarea ARMAPAU a fost îmbunătățită. În același context, cu toate că numărul de tendere anunțate este în continuă creștere (de la 564 în 2003 la 2592 în 2007 și 1235

⁴⁷ Legea nr. 105-XVI din 16.05.2008 cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal

în primele 6 luni ale anului 2008), procentajul achizițiilor efectuate dintr-o singură sursă este în scădere (de la 45% în 2003 la 7.14% în 2007 și 6.06% în primele 6 luni ale anului 2008).

În martie 2008, Guvernul a aprobat o hotărîre privind elaborarea și lansarea unui nou portal de achiziții publice electronice al ARMAPAU. Acest portal urmează să asigure o monitorizare permanentă a procedurilor de achiziții și va permite o trecere treptată spre achizițiile publice electronice către anul 2010. La fel, în martie 2008, din fondul „Moldova Electronică” au fost alocate 3 mln. Lei pentru crearea portalului. Procurările electronice sunt planificate a fi lansate la începutul anului 2009.

Printr-o Hotărîre de Guvern, la 29 mai 2008 a fost creat un Comitet de supravegere a achizițiilor publice. ARMAPAU raportează acestui Comitet care, la rîndul său raportează Guvernului semestrial. Comitetul aprobă contractele pe procurarea bunurilor în valoare mai mare de 5 mln. Lei și lucrări de o valoare mai mare de 20 mln. Lei.

În scopul perfecționării capacităților participanților la procedurile de achiziții publice, pe parcursul anului 2008, ARMAPAU a organizat 43 de seminare la care au participat peste 1400 indivizi. La moment, ARMAPAU elaborează un Ghid de achiziții publice care va fi utilizat în calitate de material didactic la următoarele training-uri în achiziții publice.

6.4. Sporirea nivelului de conștientizare a populației privind fenomenul corupției

Pe parcursul anului 2008, CCCEC a îmbunătățit în permanență conținutul paginii sale web, care a fost lansată în aprilie 2008. În particular, pe pagina electronică au fost publicate 123 comunicate de presă și 142 articole pe tematica prevenirii și combaterii corupției. Pe lângă aceasta, în Buletinul Informativ al Guvernului Republicii Moldova au fost plasate 2 studii în domeniul combaterii corupției. În aceeași perioadă de timp au fost organizate 7 conferințe de presă cu participarea majorității agenților de presă naționale (în cadrul cărora au fost lansate 44 comunicate de presă). Începînd cu ianuarie 2008, au fost organizate 30 de seminare pe tematica anti-corupție pentru reprezentanții instituțiilor publice centrale la care au participat peste 1300 funcționari.

Pe parcursul anului 2008, Centrul a pregătit și realizat 125 emisiuni radio și TV cu tematică anti-corupție. Cu suportul proiectului MOLICO, Centrul a inițiat elaborarea unor spoturi publicitate anti-corupție. Primul spot publicitar a fost lansat în cadrul Conferinței Naționale Anticorupție, desfășurată în perioada la 8 – 9 decembrie 2008.

La data de 9 - 10 decembrie 2008 a avut loc cea de-a IV-a ediție a Conferinței Naționale Anticorupție, care a reunit funcționari publici, experți naționali și internaționali și reprezentanți ai ONG-uri specializați în lupta împotriva corupției. Discuțiile din cadrul conferinței au vizat metodele de investigare a cazurilor penale de corupției, parteneriatul dintre societatea civilă și organele de drept în vederea prevenirii corupției și evaluarea eficienței politicilor anticorupție.

Adițional, în cadrul Conferinței a fost evaluat nivelul implementării Strategiei Naționale Anticorupție prin analizarea Raportului Național cu privire la Progres și Perspective în ceea ce privește diminuarea corupției. Raportul Național a prezentat principalele rezultate obținute în pe parcursul anului 2008 în următoarele domenii: consolidarea cadrului juridic național (în sectorul public și privat); prevenirea corupției (expertiza anticorupție a proiectelor de legi, evaluarea riscurilor instituționale; implicarea societății civile în diminuarea corupției și transparența activității instituțiilor publice); combaterea corupției (în instituțiile publice și sectorul privat); cooperarea internațională (Inițiativa Regională Anticorupție, EGMONT Group, GRECO, etc); monitorizarea implementării documentelor politicilor anticorupție (Strategia Națională

Anticorupție și Planul Preliminar pe Țară). Monitorizarea Strategiei Naționale Anticorupție este realizată de un Grup de monitorizare creat printr-un Decret al Președintelui⁴⁸. Atribuțiile Secretarului Grupului de monitorizare au fost delegate la CCCEC.

Programul de acțiune pentru punerea în aplicare a Planului Preliminar de Țară a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 32 la 1 ianuarie 2007. Implementarea Programului de acțiune este monitorizată de cinci ONG-uri din Republica Moldova, membri ai Alianței Anticorupție, care sunt sprijinite de programul de SCSMCM. Rapoartele de monitorizare a implementării Planului Preliminar de Țară sunt publicate regulat pe pagina web a Academiei pentru Dezvoltare Educațională (www.ade.md) și pe paginal web al CCCEC (www.cccec.md).

⁴⁸ Decretul Președintelui nr. 2231-III din 17.02.2005

VII. ÎMBUNĂȚĂȚIREA CLIMATULUI INVESTIȚIONAL

7.1. Reforma regulatorie

Reforma regulatorie, inițiată în anul 2004, continuă să genereze rezultate semnificative și pe parcursul anului curent – sistemul „ghișeului unic” creat în contextul reformei funcționează, procedura de înregistrare a afacerii – în cazul în care toate documentele sînt pregătite – durează 24 de ore (16 zile în cazul necorespunderii documentelor), iar costul mediu de înregistrare a afacerii este de aproximativ 672 lei (în care sînt incluse taxele de stat și plățile pentru serviciile instituțiilor implicate). Drept rezultat, în perioada ianuarie-octombrie 2008, prin sistemul „ghișeului unic” în regim de urgență (24 ore) au fost înregistrate 65% din numărul total de întreprinderi.

În prezent se eliberează fără plată 82 de documente din nomenclatorul autorizațiilor, permisiunilor și certificatelor (65,6% din total). Pentru 24 de tipuri de autorizații a fost anulată plata, iar pentru 7 tipuri s-a majorat termenul de valabilitate – de la un an pînă la 3-5 ani. Termenul de eliberare a tuturor tipurilor de autorizații este de cel mult 10 zile lucrătoare, cu excepția celor pentru care, în legile respective sau acordurile și convențiile internaționale este prevăzut altfel. De asemenea, în perioada de referință au fost reduse numărul și frecvența controalelor agenților economici, fiind interzise controalele care țin de verificarea activității economice și achitarea taxelor și impozitelor pentru perioadele de pînă la 1 ianuarie 2007.

Totodată, începînd cu 1 ianuarie 2008 numărul dărilor de seamă pe care trebuie să le prezinte întreprinzătorii individuali sau gospodăriile țărănești a fost redus – de la cîteva, care se prezentau pe parcursul anului, la o dare de seamă unificată privind veniturile achitate și impozitul pe venit reținut la sursa de plată, care se prezintă la finele anului⁴⁹. În scopul simplificării modului de completare a dărilor de seamă, în decembrie curent au fost modificate 2 rapoarte privind declarația persoanelor fizice și juridice cu referire la impozitul pe venit, precum și un formular tipizat. Raportul pentru persoanele juridice urmează să fie aprobat în viitorul apropiat. Concomitent, Serviciul Fiscal de Stat a acordat posibilitate persoanelor fizice ca pînă la 31 martie să completeze varianta electronică a declarației pe venit, plasată pe pagina oficială www.fisc.md.

Rezultatul acestor acțiuni este deja resimțit, în anul 2008 fiind înregistrată o reducere a ponderii în bugetul de stat a serviciilor contra plată acordate de instituțiile publice de la 17,6% (în anul 2003) pînă la 9% (în ianuarie – septembrie 2008).

La 1 ianuarie 2008 au intrat în vigoare prevederile Legii nr. 235-XVI din 20.07.2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, conform cărora proiectele de acte normative urmează a fi însoțite de Analiza Impactului de Reglementare (AIR)⁵⁰. Adicional, Guvernul a elaborat un manual care depășește sfera de aplicare a AIR și propune modalități și instrumente specifice cu privire la modalitatea realizării evaluării ex-ante a deciziilor și a politicilor în toate sectoarele economiei naționale (inclusiv impactul financiar și asupra mediului). În vederea definitivării conținutului manualului, au fost organizate o serie de ateliere de lucru cu participarea autorităților publice. Este planificată pilotarea manualului într-un număr de ministere de resort pe parcursul anului 2009, și ulterior, introducerea sa efectivă în toate instituțiile publice.

⁴⁹În conformitate cu Legea nr.82-XVI din 29.03.2007 pentru modificarea și completarea unor acte legislative

⁵⁰Legea nr. 235-XVI din 20.07.2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător; Legea nr 780 - XV din 27.12.2001 cu privire la actele legislative, Legea nr 317 – XV din 18.07.2003 cu privire la actele normative emise de Guvern și alte autorități publice centrale și locale

Pe parcursul primelor 10 luni ale anului 2008, Grupul de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător a examinat 84 proiecte de acte normative și 28 de proiecte de legi și diverse departamente (64 proiecte de acte normative 28 proiecte de legi au fost admise, restul – au fost remise spre examinare repetată). În general, majoritatea absolută a proiectelor de acte normative, discutate de către Grupul de lucru privind activitatea de antreprenariat (în jur de 80%), au fost însoțite de Analiza Impactului de Reglementare.

În vederea aplicării efective a AIR, a fost efectuată evaluarea necesităților de instruire și identificate principalele grupuri - țintă și beneficiari printre funcționarii publici. În perioada 2006 - 2008, au fost instruiți 761 de reprezentanți ai sectorului privat și public, inclusiv 228 în pe parcursul lunii octombrie 2008. O serie de instruirii sunt prevăzute pentru anul următor.

La data de 14 martie 2008, au intrat în vigoare amendamentele cu privire la Legea Ghilotinei⁵¹. Acestea sporesc responsabilitatea autorităților publice (centrale și locale) și / sau alte instituții responsabile de eliberarea licențelor/autorizațiilor. Articolul 18 introduce "principiul de aprobare juridică tacită", care stipulează că, dacă autoritatea publică nu ia o decizie timp de 15 de zile, după cum prevede legislația națională, este obligată să emită o autorizație.

Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o nouă lege cu privire la înregistrarea persoanelor juridice și întreprinzătorilor individuali⁵². Acesta prevede o procedură simplificată de înregistrare în Registrul de stat și este exprimată în reducerea perioadei de înregistrare de la 15 la 5 zile.

Parlamentul Republicii Moldova a introdus principiul "ghișeului unic" pentru eliberarea licenței⁵³. În vederea implementării efective a Legii, a fost adoptată Hotărârea Guvernului, care prevede că 85 documente necesare pentru înregistrare vor parcurge procedura "Ghișeului unic".

Pe parcursul anului 2008, Republica Moldova a implementat noul Sistem Informațional Integrat "Registrul Unic de Licențe", introduse prin Hotărârea Guvernului nr 606 din 01.06.2007. Este de așteptat ca acest sistem va continua să modernizeze și să simplifice licențierea în Republica Moldova, prin reducerea costurilor de tranzacție.

În scopul implementării efective a principiului "ghișeului unic" în procesul de eliberare a autorizațiilor, Ministerul Dezvoltării Informaționale a inițiat o analiză a modalităților specifice și a posibilităților de interconectare a bazelor de date ale autorităților publice responsabile de eliberarea autorizațiilor. Evaluarea a fost finalizată la sfârșitul anului 2008.

Odată cu intrarea în vigoare a Legii cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali⁵⁴, se interzice solicitarea de către organul de înregistrare de la antreprenori a documentelor necesare înregistrării de la alte autorități publice, informația respectivă urmând a fi prezentată la solicitarea organului de înregistrare în regim on-line, după principiul aprobării tacite. De asemenea, a fost simplificată procedura de înregistrare și radiere a întreprinzătorilor individuali din Registrul de stat – la cerere. S-a redus numărul actelor necesare radierii. A devenit posibilă înregistrarea din oficiu a persoanei juridice pasive și radierea din oficiu a persoanei juridice inactive din Registrul de stat.

⁵¹ Legea nr.279 - XVI-lea, din 14.12.2007 a introdus modificări în Legea nr.235 din 20.07.2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de antreprenor (Ghilotina II) (în special, Art. 18)

⁵² Legea nr 220 - al XVI-lea din 19.10.2007 cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice și antreprenorii individuali

⁵³ Legea nr 451 - XV din 30.07.2008 privind reglementarea prin licențiere a activității antreprenorilor

⁵⁴ Legea nr. 220-XVI din 19.10.2007cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali

În 2008 a intrat în vigoare Regulamentul privind modul de atribuire, modificarea utilizării și schimbarea terenului. Cadrul regulatoriu a fost îmbunătățit prin specificarea clară a tuturor cerințelor și criteriilor procedurale, care trebuie să fie respectate în vederea modificării statutului terenurilor din utilizare agricolă în cea industrială. Noul regulament a delimitat, de asemenea, competențele între Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenției Silvicultură "MoldSilva" și Serviciul Standardizare și Metrologie.

7.2 . Dezvoltarea antreprenoriatului

Obiectivul principal al Guvernului pe parcursul anului 2008 a constituit reducerea presiunii fiscale asupra antreprenorilor, stimularea deschiderii afacerilor, în special prin pârghii fiscale, și atragerea remitențelor în dezvoltarea rurală.

Începând cu anul 2008 a fost aplicată taxa zero la impozitul pe venitul reinvestit al agenților economici, care nu este distribuit sub formă de dividende. Obiectivul urmărit prin această acțiune este de a încuraja contribuabilii din sectorul neformal să-și legalizeze afacerile fără teama de a fi penalizați pentru neachitarea impozitelor și, în același timp, de a oferi posibilități de reinvestire în dezvoltarea întreprinderilor. Analiza preliminară a demonstrat că măsura respectivă funcționează și că agenții economici utilizează mijloacele disponibile la procurarea utilajului pentru dezvoltarea proiectelor noi, precum și la efectuarea cheltuielilor de îmbunătățire a calității și promovare a produselor și serviciilor.

O altă oportunitate oferită agenților economici de către Guvern este anularea restanțelor față de bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile asigurării de asistență medicală. Obiectivul urmărit este acordarea posibilității de redresare a activității pentru întreprinderile care, din cauza datoriilor față de buget, nu puteau funcționa normal.

Cel de-al treilea component al inițiativei fiscale – admiterea legalizării capitalului sub diverse forme, ca instrument de reducere a presiunii fiscale – a oferit persoanelor fizice și juridice posibilitatea de a transfera aceste mijloace financiare din economia neoficială în circulație sau în afaceri proprii, în mod transparent și legal. Ameliorarea climatului investițional și majorarea fluxului de investiții în activitatea de întreprinzător prin aplicarea unui mecanism eficient de impozitare a capitalului legalizat constituie principale rezultate ale acestei reforme.

Pentru stimularea inițierii afacerii și reducerea poverii fiscale pentru angajatori, Guvernul efectuează permanent redistribuirea cotei contribuției de asigurări sociale de stat între angajator și salariat cu un procent, prin reducerea cotei angajatorului și majorarea cotei salariatului, pentru anul 2009 stabilindu-se cotele de 23% pentru angajator și 6% pentru salariat.

Aceste și alte acțiuni întreprinse de Executiv în contextul dezvoltării antreprenoriatului au condus nu doar la atragerea unor potențiali investitori și la legalizarea activităților desfășurate, ci și la creșterea numărului de agenți economici. Astfel, pe parcursul perioadei ianuarie-octombrie 2008 au fost create 7791 de întreprinderi noi.

Întreprinderile mici și mijlocii (ÎMM) reprezintă 98% din numărul total de întreprinderi. În scopul susținerii acestora, Guvernul, prin intermediul Organizației pentru Dezvoltarea ÎMM, a conceput un sistem eficient de garantare a creditelor pentru ÎMM. Acest sistem include două produse de garantare: pentru întreprinderile active garanția reprezintă pînă la 50% din mărimea

creditelor, dar nu mai mult de 300 mii lei, iar pentru inițierea afacerii garanția reprezintă pînă la 70% din mărimea creditelor, dar nu mai mult de 100 mii lei.

Pe parcursul anului 2008, prin intermediul Fondului special de garantare al Organizației pentru Dezvoltarea IMM au fost acordate garanții în valoare de 762,5 mii lei. Suma creditelor acordate de băncile comerciale a constituit 3,4 mil. lei. În scopul mediatizării oportunităților de finanțare și al creșterii nivelului de informare a populației cu privire la oportunitățile respective, au fost editate și distribuite 1000 de broșuri la subiectul în cauză.

Remitențele au un rol deosebit în economia Republicii Moldova și Guvernul întreprinde măsuri susținute pentru stimularea canalizării acestora în sfera de afaceri, în special în sectorul productiv. În acest context a fost elaborat Proiectul de atragere a remitențelor în economie „PHARE 1+1”, obiectivul de bază al căruia este mobilizarea remitențelor în dezvoltarea rurală durabilă, prin intermediul investiției în afacerile proprii ale emigranților sau rudelor acestora. „PHARE 1+1” este bazat pe bunele practici ale statelor care s-au ciocnit de fenomenul migrației și presupune corelarea fiecărui leu din remitențe, investit în propria afacere în Republica Moldova, cu cîte un leu acordat din bugetul de stat sau din surse donatoare, drept alocație financiară nerambursabilă. Suplimentar, în scopul soluționării uneia dintre cele mai stringente probleme ale țării, precum este emigrarea excesivă a populației, a fost elaborat Planul de acțiuni privind stimularea reîntoarcerii lucrătorilor emigranți moldoveni de peste hotare⁵⁵, care prevede acțiuni orientate spre creșterea volumului de servicii financiare și de informare prestate emigranților și beneficiarilor de remitențe.

Cît privește acțiunile instructiv-educative în domeniul lansării unei afaceri, inclusiv al evidenței contabile, au fost instruite 1853 de persoane, dintre care 1294 de femei. Încurajarea antrenării femeilor în afaceri este unul dintre obiectivele pe care și le-a asumat Guvernul în cadrul realizării Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului și Strategiei Naționale de Dezvoltare. În cadrul programelor de instruire antreprenorială au fost consultate 6010 persoane, dintre care peste 2500 sînt femei. Din rîndul antreprenorilor au fost instruiți 70 de profesori-formatori. 1122 de antreprenori (patentași) au fost instruiți în cadrul Programului „Evidența contabilă în partidă simplă” și 511 persoane – în cadrul Programului de promovare și extindere a abilităților antreprenoriale. Prin intermediul Programului de extindere a abilităților tinerilor au fost instruite 220 de persoane.

În scopul asigurării continuității eforturilor Guvernului destinate implementării Strategiei naționale de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2006-2008, Ministerul Economiei și Comerțului a elaborat Proiectul Programului de stat pentru susținerea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2009–2011 care fost înaintat Guvernului spre aprobare. Proiectul Programului a fost supus la 3 decembrie 2008 unor dezbateri publice cu participarea a 12 reprezentanți din cadrul ministerelor și instituțiilor interesate, 32 de reprezentanți din cadrul consiliilor raionale, 10 reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și mass-media.

Programul se bazează pe valorile și principiile businessului contemporan și este rezultatul numeroaselor consultări cu societatea civilă asigurând corespunderea acestuia necesităților prioritare ale sectorului. Obiectivul strategic al Programului, constă în consolidarea stabilității economice a țării, bazate pe capacități performante de dezvoltare a IMM-urilor, care derivă în realizarea sarcinilor în baza asigurării de: reglementări adecvate a sectorului, acces facil la

⁵⁵ Hotărîrea Guvernului nr.1133 din 9.10.2008 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni privind stimularea reîntoarcerii lucrătorilor migranți moldoveni de peste hotare

instrumentele de finanțare, capacități înalte de producție, forță de muncă calificată, servicii performante de consiliere și asistență.

7.3. Vama și impozitarea

În scopul reducerii costurilor de tranzacție și simplificării fluxurilor comerciale, Serviciul Vamal a inițiat implementarea unui nou Sistem Computerizat de Tranzit (NSCT), care va conecta Moldova la Sistemul informațional unificat european. A fost elaborat conceptul STCN, iar Serviciul Vamal a adoptat prin decizie internă Planul de Acțiuni. În prezent, Serviciul Vamal implementează acest Plan de Acțiuni prin armonizarea legislației vamale relevante, precum și modernizarea infrastructurii IT existente. Aceasta va asigura conexiunea electronică între posturile vamale, va eficientiza și va simplifica controlul bunurilor de tranzit pe teritoriul Republicii Moldova. În prezent, controalele sunt efectuate selectiv și sunt ghidate de metodologia de monitorizare a indicatorilor de performanță și obiectivele stabilite.

Serviciul Vamal, în colaborare cu alte autorități publice de resort, a continuat să implementeze principiul "ghișeului unic" prin optimizarea fluxului de mărfuri, inclusiv de produse agricole de peste hotarele țării. Serviciul Vamal a preluat funcțiile Serviciului de Carantină și Fitosanitar de Stat, Inspectoratului Ecologic de Stat și Agenției pentru transport internațional din Moldova, la punctele de trecere a frontierei⁵⁶. Concomitent, la data de 17 septembrie 2008, Guvernul a aprobat Hotărârea privind aprobarea, modificarea și abrogarea actelor normative în vederea asigurării principiului "ghișeului unic" la punctele de trecere auto a frontierelor.

Pe baza Memorandumului de înțelegere semnat cu Conferința Națiunilor Unite de Comerț și Dezvoltare (UNCTAD), în vederea implementării procedurii declarațiilor electronice și a procedurile vamale simplificate, în 2008 a fost lansat un program de îmbunătățire a Sistemului Vamal Informațional Integrat "ASYCUDA World". Principalele îmbunătățiri se referă la modernizarea tuturor modulelor ASYCUDA, aplicarea semnăturii digitale pentru documentele utilizate de către Serviciul Vamal, dezvoltarea "coridorului albastru" și auditului ex-post și implementarea Tarifului Vamal Integrat al Republicii Moldova în conformitate cu normele UE. A fost aprobat un Plan de Acțiuni și toate măsurile de îmbunătățire a "ASYCUDA World" vor fi definitive până la sfârșitul anului 2008.

Au fost aplicate o serie de amendamente Codului Vamal, destinate armonizării acestuia cu Codul Vamal al UE⁵⁷. Acestea prevăd simplificarea procedurilor vamale de export/import, precum și îmbunătățirea protecției drepturilor de proprietate intelectuală.

Pe parcursul anului 2008, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (IFPS) a implementat principiul selectării în baza evaluării riscului în procesul de identificare a necesității efectuării controalelor directe în cadrul întreprinderilor. Controalele sunt efectuate numai în cazul în care există indicatori clari ai potențialei evaziuni fiscale sau fraudă, identificați pe parcursul procesului de supraveghere (de exemplu "analiza camerală"). Se așteptată ca implementarea Sistemului "Instrument de Analiză Fiscală", elaborat în cadrul Planului Preliminar pe Țară finanțat de SUA va îmbunătăți capacitatea de analiză a datelor fiscale și financiare acumulate în sistemul informațional IFPS. A fost elaborat conceptul IT, un plan de acțiuni fiind în proces de cristalizare.

În scopul introducerii sistemului de raportare în regim on-line a taxelor, IFPS a lansat, în august 2008, pilotarea Sistemului Informațional Integrat, în principal pentru contribuabili ce dispun de

⁵⁶ Legea nr 102 - XVI din 16.05.2008 și Decizia Serviciului Vamal nr 169-0 din 25.05.2008

⁵⁷ Legea 103 - XVI din 16.05.2008

semnături digitale. Această lansare a fost precedată de elaborarea specificărilor tehnice și metodologice necesare pentru utilizarea efectivă a sistemului. Anterior, sistemul de raportare a fost raționalizat și simplificat prin elaborarea modelului raportului financiar unic (UNIF07), care contribuie la unificarea formatelor diferite de raportare utilizate anterior.⁵⁸

După reuniunea Consiliului Suprem de Securitate (CSS) la data de 19 noiembrie 2008, prezidat de către Președintele Republicii Moldova, a fost inițiat procesul modificării legislației relevante și a sistemului achitării taxei pe valoare adăugată și rambursarea acesteia agenților economici. Ca urmare a descoperirii unor scheme criminale în procesul de rambursare a TVA, au fost sporite responsabilitățile membrilor Comisiei de Stat pentru Rambursarea TVA-ului, colaboratorii CCCEC și Serviciului de Informații și Securitate au fost activ implicați în operarea îmbunătățirilor necesare.

7.4. Concurența și ajutorul de stat

Noul proiect de lege privind Concurența, care conține îmbunătățiri și unele modificări ale legii anterioare⁵⁹ a fost aprobat de către Parlamentul Republicii Moldova pe 16 mai 2008. Cu toate acestea, după respingerea aprobării proiectului de lege de către președinte, aparatul președintelui a formulat un șir de comentarii. În prezent, acestea sunt examinate în cadrul Comisiei Parlamentare de resort. Discuțiile se referă la gradul de concurență atât în contextul tranziției, cât și al potențialei integrări a țării. În particular, sunt examinate modalitățile specifice de asigurare a unei interacțiuni efective între independența și responsabilitatea Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței (ANPC). Noul proiect de lege este în deplină conformitate cu acquis-ul UE⁶⁰.

În anul 2008 a fost elaborat noul proiect de lege privind ajutorul acordat de stat. În prezent, el parcurge așa-numitul proces al "Ghilotinei" și curând va fi supus examinării în cadrul Guvernului. Acest proiect definește terminologia referitoare la ajutorul acordat de stat, propune o metodologie de identificare a ajutoarelor acordate de stat, principalelor restricții și criterii de eligibilitate privind acordarea ajutorului (de exemplu restructurarea și acordarea suportului întreprinderilor slab performante) și, cel mai important, implică obligația de notificare a ANPC și implicarea sa activă în monitorizarea procesului de acordare a ajutoarelor. Analiza Impactului de Reglementare a fost deja efectuată pentru noul proiect.

Pe parcursul anului curent Agenția Națională pentru Protecția Concurenței a examinat aproximativ 60 cazuri ce conțineau semnele încălcării legislației concurențiale și a emis hotărâri asupra a 35 dintre acestea, dintre care: 5 pentru abuz de poziție dominantă, 3 pentru acorduri anticoncurență, 26 pentru concurență neloială, 1 pentru acțiunile autorităților administrației publice care limitează concurența.

Totodată, a fost determinată poziția dominantă a 75 de agenți economici pe 9 piețe, în domeniul telecomunicațiilor, transportului, energiei termice, electricității, alimentării cu apă, asigurărilor.

În scopul promovării culturii concurențiale în Republica Moldova au fost organizate întâlniri și mese rotunde cu agenții economici și efectuate vizite în teritoriu pentru discutarea cu autoritățile administrației publice locale și agenții economici aspecte ce țin de barierele în calea promovării concurenței loiale. De asemenea, în contextul măsurilor participative întreprinse a fost creată

⁵⁸ Decizia nr.440 din 12.07.2007

⁵⁹ Legea nr.1103 – XIV din 30.06.2000

⁶⁰Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1 / 2003 din 16.12.2002 privind implementarea normelor privind concurența, prevăzute la articolele 81 și 82 din Tratat.

pagina web a Agenției www.anpc.md și editată revista „Concurența” care asigură informarea publicului cu privire la legislația și ultimele noutăți în domeniu.

Cu suportul organismelor internaționale, colaboratorii ANPC au beneficiat de consultanța experților internaționali în domeniul concurenței⁶¹. Totodată ca urmare a semnării în anul 2007 a Acordului de colaborare între ANPC și Autoritatea de Concurență a Ungariei, colaboratorii ANPC participă la seminarele organizate trimestrial de Centrul Regional de Concurență din Budapesta. Începând cu anul 2007 colaboratorii ANPC participă anual la Trainingul privind Legea și Politica Concurenței, organizat de Agenția pentru Cooperare Internațională a Japoniei în colaborare cu autoritatea de concurență a Japoniei. De asemenea colaboratorii ANPC au efectuat vizite de studii la autoritățile de concurență din alte țări precum: Ucraina, Federația Rusă, România, Austria, Italia, Cehia, Estonia etc.

Pentru finanțarea activității curente a ANPC, în bugetul de stat pentru anul 2009 au fost prevăzute 4006,2 mii lei ceea ce constituie cu circa 11,1% mai mult comparativ cu anul 2008.

Parlamentul a aprobat Regulamentul⁶² cu privire la utilizarea resurselor din fondul de suport pentru producătorii agricoli⁶³. Valoarea totală a fondului pentru anul 2008 constituit 309 mln. lei, pe parcursul anului au beneficiat de subvențiile agricole 3625 de producători. Adicional, 530 de beneficiari au obținut asistență sub formă de investiții. În general, subvențiile au fost destinate susținerii plantării pomilor fructiferi și nucilor, procurării echipamentului necesar prelucrarea, uscarea și congelarea fructelor și legumelor, precum și a echipamentelor pentru creșterea de animale.

Telecomunicații și energie

Noua Lege cu privire la comunicații electronice a permis a permis Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI) să îmbunătățească concurența pe piața de telecomunicații prin reglementarea eliberării de autorizații (inclusiv licențe pentru frecvențele radio și canale necesare pentru rețelele mobile 3G) și extinderea accesului furnizorilor locali la infrastructura națională de telecomunicații.

Pe parcursul anului 2008 au fost desfășurate o serie de negocieri între ANPC și ANRCETI cu privire la semnarea unui acord de colaborare privind divizarea competențelor în domeniul reglementării concurenței privind piața comunicațiilor electronice și tehnologiilor informaționale. În 2008 a fost realizat primul pas spre un acord comprehensiv prin elaborarea a Regulamentului ANRCETI cu privire la analiza piețelor relevante ale comunicațiilor electronice și identificarea furnizorilor de rețele/ servicii cu o poziție dominantă.

Un mecanism important de promovare a concurenței loiale este Regulamentul cu privire la interconectare, care obligă operatorii cu situație dominantă să asigure acces necondiționat la rețele, servicii, anumite imobile și echipamente. În contextul asigurării concurenței loiale pe piața telecomunicațiilor, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologii Informaționale a identificat și a analizat piețele relevante din domeniul comunicațiilor electronice și a desemnat furnizorii de rețele și/sau servicii de comunicații

⁶¹ Dl. Jozsef Sarai, autoritatea de concurență din Ungaria, dl Timothy Hughes, expert al Comisiei Federale de Comerț a Statelor Unite ale Americii, dna Ecaterina Marmagiolli, Grecia, expert TACIS. Începând cu luna decembrie a anului 2007 dnul Massimiliano Gangi, Italia, expert al Băncii Mondiale, acordă asistență ANPC în probleme legate de legislația și politica concurențială

⁶³ Decizia Parlamentului nr. 310 - XVI din 27.12.2007

electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe. Agenția interzice acestor furnizori efectuarea uneia sau mai multor acțiuni, din cele ce urmează:

- a) aplicarea prețurilor excesive în raport cu costurile pe care le implică furnizarea serviciilor;
- b) aplicarea prețurilor sub costurile pe care le implică furnizarea serviciilor;
- c) favorizarea nejustificată a unor utilizatori finali în comparație cu alții în cadrul aceleiași categorii de utilizatori finali;
- d) gruparea serviciilor în mod abuziv.

În scopul asigurării concurenței loiale și protecției utilizatorilor pe piața acestor servicii, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologii Informației soluționează litigiile dintre furnizorii de servicii și rețele, precum și cele dintre furnizorii de servicii și rețele și utilizatorii finali.

7.5. Dezvoltarea sistemului financiar

Contabilitate

La data de 1 ianuarie 2008 a intrat în vigoare noua legislație cu privire la contabilitate⁶⁴. Aplicarea unor noi amendamente la Legea privind contabilitatea și unor aspecte particulare la legea privind societățile pe acțiuni contribuit la îmbunătățirea calității informațiilor financiare și a permis apropierea avansarea spre implementarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (SIRF). Modificările au fost operate prin prisma directivelor relevante UE (IV și VII). Începând cu 1 ianuarie 2009, Legea prevede utilizarea obligatorie SIRF de către entitățile de interes public (adică instituțiile financiare, companiile de asigurări, companiile cu acțiuni cotate pe piața de valori, etc).

La data de 22 mai 2008, a fost semnat un Acord cu privire la dreptul de a utiliza SIRF pe teritoriul Republicii Moldova între Ministerul Finanțelor și Consiliul pentru Standardele Internaționale de Raportare Financiară.

În prezent, Moldova finalizează etapa pregătitoare a elaborării rapoartelor financiare în baza SIRF [mobilizarea funcției de finanțare TI, instrumente de clădire (politici interne, manualul de contabilitate, situațiile financiare, instruire și testare)]. Modificări relevante au fost, de asemenea, aplicate standardelor naționale de contabilitate (SNC), în special, pentru a SNC 5 (depunerea rapoartelor financiare) și SNC 7 (fluxuri de numerar) în scopul de a le armoniza cu SIRF.

Sectorul bancar

Fiind actorul principal în sectorul financiar al țării, pe parcursul anului 2008, sectorul bancar a rezistat cu bine efectelor crizei financiare mondiale. Lichiditatea generală a fost înaltă, fiind determinată de deciziile anterioare ale BNM privind creșterea ratei de bază și a normelor rezervelor obligatorii până la 22%. Deși a încetinit puțin, creditarea a continuat fără agravări majore în portofoliul de credite, volumul de împrumuturi non-performante (NPL) având o pondere mai mică de 4,5% .

Guvernul a continuat procesul de privatizare a SA "Băncii de Economii" prin publicarea în presa internațională (Financial Times, emis la data de 29 martie, 2008), a anunțului de angajare

⁶⁴ Legea nr 113-XVI din 27.04.2007 cu privire la contabilitate

a unui consultant, care ulterior va efectua un studiu de diligență, va efectua pregătirile necesare pentru memorandumul de informare și va asista Guvernul în procesul de privatizare a băncii.

Toate entitățile reglementate sau supravegheate de Banca Națională a Moldovei (BNM) și CNPF au fost excluse de la prevederile "Legii Ghilotinei"⁶⁵. Astfel, au fost operate modificările necesare la art.1. La data de 14 martie 2008, modificările au intrat în vigoare.

Pe parcursul anului, 2008 Moldova a îmbunătățit Sistemul Inter-bancar de Plată (SIP) consolidând unele elemente ale infrastructurii naționale de plată, în special în sistemele de decontare pentru piețele de valori mobiliare, pentru piețele de schimb valutar și instrumente de plată electronică.

În vederea asigurării transparenței privind proprietatea asupra băncilor, adițional diminuării pragului pentru acțiunile semnificative de la 10% la 5% (băncile trebuie să prezinte informații BNM despre acționarii care depășesc această limită, dar și cele care dețin 1% -5% din acțiuni), pe parcursul a 9 luni, BNM a efectuat o cercetare în domeniu, colectând informații despre toți acționarii. Majoritatea absolută a băncilor comerciale au furnizat BNM informațiile necesare. De asemenea a fost emis un număr de recomandări orientate spre îmbunătățirea procedurilor de audit intern în cadrul băncilor comerciale.

BNM a continuat să aplice instrumentele de bază de testare a presiunii pentru evaluarea riscurilor de credit și de lichiditate. A fost modelat un scenariu de testare care cuprinde riscurile de creditare a sectorului construcții și consum în cazul unei potențiale scăderi a veniturilor bazate pe remitențe. În același mod, în a doua jumătate a anului 2008 a fost efectuată o reevaluare a instrumentelor utilizate pentru testele de presiune a posibilei deteriorări a portofoliului de împrumut a industriei vinicole, viticultură și comerțul de vin.

În timpul cercetării în domeniu, efectuate pe parcursul primelor 9 luni din 2008, au fost examinate instrucțiunile băncilor privind vulnerabilitatea creditului, lichiditatea, rata dobânzii, cursul de schimb, precum și scenariile macroeconomice care implică o combinație a riscurilor (țară, de piață, reputația, și operaționalitatea). Ca rezultat al acestui exercițiu, au fost operate modificările necesare în instrucțiunile băncilor comerciale în ceea ce privește limitele de expunere riscurilor și vulnerabilitatea la crizele de lichiditate.

A fost elaborată și aprobată Legea cu privire la birourile istoriilor de credit⁶⁶, care va intra în vigoare la 1 martie 2009. La momentul actual, autoritatea publică competentă (Comisia Națională a Pieței Financiare) elaborează propuneri privind ajustarea legislației în vigoare la prevederile respectivei legi. De asemenea, a fost elaborată Legea cu privire la ipotecă,⁶⁷ scopul căreia constă în dezvoltarea principiilor fundamentale și a regulilor pentru reglementarea raporturilor sociale în domeniul pieței ipotecare. Pe lângă această lege au fost modificate: Codul civil, Legea cu privire la gaj, Legea cadastrului bunurilor imobile, Legea condominiului în fondul locativ, Legea cu privire la notariat, Codul de executare, Codul de procedură civilă și Legea pentru aprobarea Codului navigației maritime comerciale.

Piața financiară non-bancară

Autoritatea Comisiei Naționale a Pieței Financiare (CNPF), responsabilă de monitorizarea prudențială, a fost consolidată prin preluarea competențelor juridice privind procesul de licențiere a companiilor de asigurări și asociațiilor de credit și economii de la Camera de

⁶⁵ Legea nr 235 - XVI din 20.07.2006 cu privire la principiile cheie de reglementare a activității de întreprinzător

⁶⁶ Legea nr.122-XVI din 29 mai 2008 privind birourile istoriilor de credit.

⁶⁷ Legea nr.142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă.

Licențiere. Procesul de acordare a licențelor operatorilor CNPF, a fost, de asemenea, completat prin introducerea modificărilor cu privire la asigurări, în principal vizînd stabilirea unor proceduri și criterii pentru suspendarea licențelor⁶⁸. Capacitatea juridică a CNPF a fost, de asemenea, consolidată prin acordarea suportului financiar de la bugetul de stat în vederea exercitării unei funcții eficiente de reglementare în caz de necesitate.

Cu scopul consolidării resurselor umane ale CNPF, USAID, Institutul de Management Est-Vest și Centrul de Excelență în Finanțe, Slovenia, au desfășurat o serie de instruiți cu privire la fraudele fiscale, utilizarea și dezvoltarea serviciilor de asigurare. TAIEX a acordat susținere adițională în vederea familiarizării angajaților CNPF cu practicile de asigurare aplicate în UE. Abilitățile și cunoștințele obținute la aceste instruiți au fost ulterior dezvoltate în cadrul primului seminar internațional din Republica Moldova organizat de Asociația Internațională de Actuarial.

Avînd ca o referință prevederile Legii cu privire la asigurări din 2003, care a eliminat limitările privind accesul acționarilor străini în cadrul companiilor de asigurări din Moldova, pe parcursul anului 2008 a fost înregistrată o creștere a capitalului străin în acest sector. Aceasta a avut consecințe benefice asupra asigurării rentabilității și restructurării companiilor de asigurări, fiind, de asemenea, influențată de o creștere anterioară a precedentă în cerințele de capital de asigurare non-viață de 15 de milioane de lei pentru a satisface standardele internaționale general acceptate.

În scopul corelării funcțiilor de depozitare și înregistrare și eficientizării pieței de valori din Moldova, Depozitarul Național al Valorilor Mobiliare (DNVM) va obține treptat, funcția de înregistrare⁶⁹. În prezent, în vederea asigurării registrului de evidență a companiilor, a fost lansat procesul de elaborare a softului și semnare a contractelor cu emitenții.

7.5. Îmbunătățirea managementului finanțelor publice

Ministerul Finanțelor a elaborat un nou proiect de Lege cu privire la controlul financiar public intern (IPFC). În prezent, acest proiect de lege este examinat de către serviciile de specialitate ale DG ECFIN din cadrul Comisiei Europene. Elaborarea noii legislații privind IPFC a fost precedat de un număr important de evenimente. Guvernul a aprobat Strategia pentru dezvoltarea controlului financiar public intern, care relevă o viziune generală privind realizarea angajamentelor asumate de către Republica Moldova în articolul 42 din PA UE - RM. Ministerul Finanțelor și Curtea de Conturi au dezvoltat și aprobat noi standarde IPFC în conformitate cu practica internațională și Codul de Etică pentru experții contabili interni. Au fost elaborate amendamente la legislație destinate sporirii responsabilității managerilor privind aplicarea adecvată a sistemelor IPFC în instituțiile lor.

În vederea asigurării unui plan instituțional adecvat, Ministerul Finanțelor a preluat Unitatea Centrală de Armonizare (UCA) de la Departamentul Control Financiar și Revizie. În noul cadru, UCA va emite norme, politici și asigura executarea efectivă a controlului financiar public intern în toate structurile publice ce execută bugetul de stat.

Au fost desfășurate o serie de instruiți cu privire la realizarea controlului financiar și de audit intern pentru autoritățile publice. A fost efectuat un audit în cadrul Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului și este planificat extinderea acestei practici în cadrul altor autorități publice. Instruiți au fost efectuate și în cadrul Academiei de Administrație Publică,

⁶⁸ Legea nr. 407 - XVI din 21.12.2006

⁶⁹ Legea nr. 249 - XVI din 22.11.2007

fiind implementat modulul "Controlul financiar și auditul intern". Adițional, au fost elaborate alte materiale de instruire IPFC și au fost instruiți 60 funcționari publici. Ținând cont de sporirea capacităților resurselor umane, Guvernul planifică să inițieze, pe parcursul anului 2009, un program comprehensiv de instruire pentru certificarea IPFC a contabililor și experților contabili interni și externi.

Ministerul Finanțelor a finalizat elaborarea modulelor funcționale și economice ale clasificării bugetului. FMI a efectuat o evaluare și a confirmat că modulele au fost elaborate în conformitate cu standardele GFSM2001 și COFOG. Proiectul Planului de Conturi a fost integrat în clasificarea bugetară și ajustat la GFSM 2001. Au fost efectuate pregătirile pentru testarea noilor clasificări bugetare în vederea elaborării și executării bugetului de stat pentru 2010. Bugetul de stat pentru anul 2009 rămâne orientat social, cu o abordare prudentă atât la partea de venituri, cât și la partea de cheltuieli, iar deficitul bugetar este unul moderat.

Un aspect important și pozitiv înregistrat în procesul de elaborare a bugetului de stat pentru anul 2009 a fost acordarea posibilității societății civile de a se implica și de a-și expune opinia referitor la intențiile Guvernului de formare a liniilor bugetare directe pentru anul viitor. Mai mult, toți beneficiarii de mijloace bugetare au posibilitatea să se informeze și, respectiv, să se expună asupra modului cum au fost utilizați banii publici – banii contribuabililor. În acest context, pe pagina web a Ministerului Finanțelor se publică lunar informații despre executarea bugetului public național și alte informații utile din domeniul finanțelor publice.

O nouă abordare se aplică și asupra asistenței externe destinate Republicii Moldova. Guvernul, în ultima perioadă, tratează cu precauție asistența externă propusă pentru finanțarea proiectelor investiționale în scopul atragerii resurselor externe pentru proiecte investiționale de importanță majoră pentru societate, în condiții avantajoase și în funcție de posibilitățile reale de rambursare ale țării, pentru a se evita posibilele pericole legate de obligații și a micșora povara de achitare a acestora.

În scopul îmbunătățirii managementului finanțelor publice prin consolidarea fondurilor bugetare naționale, în Contul Unic al Trezoreriei de (CUT) a Băncii Naționale, soldul conturilor de la bugetele locale au fost transferate la CUT. Soldul conturilor schemelor sociale și de asigurare medicală au fost, de asemenea, transferate de la băncile comerciale la CUT. Adițional, Trezoreria de Stat a implementat sistemul informațional "Client - Trezorărie" ca interfață pentru a trimite facturile clienților la CUT. În prezent, acestea sunt autorizate prin semnături digitale.

În 2008, a fost dezvoltată noua metodologie de prognoză macroeconomică în cadrul PGFP. Acest Ghid a fost testat în procesul de analiză macroeconomică a elaborării PGFP 2009-2011. Rezultatele preliminare indică un potențial bun pentru îmbunătățirea prognozărilor (de exemplu: indicatori de export / import).

7.7. Modernizarea standardizării metrologiei și controlului conformității.

Implementarea standardelor UE în Agricultură

În 2008 Guvernul a reorganizat Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) și instituțiile abilitate cu controlul și supravegherea în domeniul produselor alimentare⁷⁰. Astfel, MAIA prin intermediul Agenției Sanitar Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală) îi revin competențele exclusive de supraveghere și control în

⁷⁰ Prin art. 42 și 43 alin. (2) din Legea nr. 221 din 19.10.2007 privind activitatea sanitar-veterinară

domeniul circuitului produselor de origine animală pe întreg lanț tehnologic. Ministerul Sănătății (MS) (prin Serviciul Epidemiologic de Stat) – competențele exclusive de supraveghere și control în domeniul circuitului produselor de origine non-animală pe întreg lanț tehnologic, în timp ce fostului Serviciu Standardizare și Metrologie – competențele exclusive de supraveghere și control în domeniul etichetării produselor de origine animală pe lanțul producător-consumator, verificarea publicității pentru produsele de origine animală, soluționarea sesizărilor și reclamațiilor parvenite de la consumatori.

În cadrul modernizării Centrului Republican pentru Diagnostica Veterinară (CRDV), cu ajutorul financiar din partea Comisiei Europene, în 2008 a fost construit un nou edificiu al Laboratorului de testări a Produselor de Origine Animalieră conform cerințelor UE. Aceasta permite divizarea direcțiilor de sănătate animală și siguranță alimentară. Modernizările vizează, de asemenea, secția de Necropsie și recepționare a probelor. Construcția noului laborator pentru siguranța alimentară asigură augmentarea gamei de analize efectuate și testărilor de monitorizare a reziduurilor de medicamente.

A fost elaborat conceptul Sistemului informațional INTRANET pentru a facilita accesul la informația despre baza legislativă și actele normative cu impact în domeniul industriei alimentare. Spre Februarie 2009 oficiile veterinare regionale urmează a fi conectate la Directoratul Central al Medicinii Veterinare.

În cadrul Sistemului Național de Identificare a Animalelor⁷¹ (SITA) se preconizează ca, pînă la sfîrșitul anului 2008, să fie identificate și înregistrate 95% din animale. Procesul va fi supravegheat pînă la sfîrșitul anului 2010 prin implementarea planului de control a 10% din exploatațiile înregistrate, în baza analizei riscului. În perioada septembrie – octombrie a fost lansat proiectul-pilot cu privire la implementarea sistemului informațional „Măsurile veterinare și examene de laborator”, precum și „Sistemul de alertă rapidă” în raioanele Orhei și Strășeni,

Standardele în domeniul aviației civile

A fost aprobată Strategia de dezvoltare a aviației civile pentru anii 2007-2012⁷², care propune un cadru coerent de aderare a Republicii Moldova la spațiul aerian comunitar și liberalizarea pieței transportului aerian. Agenția Transporturi a inițiat procedura de aderare a Republicii Moldova la Autoritatea Europeană pentru Siguranța Zborurilor (EASA), certificînd, totodată, toate patru aeroporturi din țară în vederea corespunderii cerințelor de exploatare și de siguranță. Totodată, Aeroportul Internațional Chișinău⁷³ a inițiat proiectul de modernizare a sistemului de securitate a aeroportului – „Elbit”.

Auditul din aprilie 2007 din partea JAA, a confirmat corespunderea legislației aeronautice a Republicii Moldova în domeniul certificării, navigabilității și operațiunilor de zbor, standardelor și normelor aeronautice europene. Republica Moldova a fost acceptată ca membru cu drepturi depline a Autorităților Aeronautice Unite (JAA)⁷⁴, începînd din 1 ianuarie 2008. În prezent în domeniul aviației sunt de utilizare a Reglementărilor Aeronautice Comune (JARs) ale JAA. În anul 2009 (1 iulie) JAA va transmite atribuțiile sale Agenției Europene pentru

⁷¹ Obligația de a implementa așa un sistem este prevăzută de Legea nr. 231-XVI din 20.07.2006 privind înregistrarea și identificarea animalelor și Legea nr. 221-XVI din 19.10.2007 privind activitatea sanitar-veterinară precum și articolele 19,20,22 și 30 din PA RM-UE.

⁷² Hotărîrea Guvernului nr. 987 din 30 august 2007 „Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a aviației civile în perioada anilor 2007-2012”.

⁷³ Aeroportul Internațional Chișinău a fost decorat în anul 2008 ca fiind unul din aeroporturile cu dezvoltarea cea mai dinamică dintre cele din statele C.S.I.

⁷⁴ Organizație europeană care elaborează standarde și cerințe pentru toate statele europene.

Siguranța Zborurilor standardele căreia (EASA),- IRs – (Reguli de Implementare) vor fi aplicate și de Republica Moldova în urma semnării unui acord de asociere.

Republica Moldova identifică posibilitățile de participare în EASA și implicarea în Cerul European Unic (Single European Sky) la nivel de observator în cadrul proiectului de Acord de colaborare EASA – statele non-EU. Acest proces urmează a fi finalizat spre 1 iulie 2009 odată cu transmiterea funcțiilor JAA către EASA.

În cadrul TRACECA au fost/sunt realizate programe comune cu participarea RM: i) Sprijinirea comerțului și susținerea instituțională; ii) Analiza fluxului de mărfuri în țările TRACECA și dialogul de transport interregional între țările UE și CSI; iv) Training pentru dispecerii de transport aerian în țările segmentului de Sud.

Metrologie, Standardizare, Testare și Sisteme de Calitate (MSTQ): Bunuri Industriale și de Consum

Pe parcursul anului 2008, Guvernul a operat modificări semnificative asupra cadrului instituțional în domeniul Metrologiei, Standardizării, Testării și Sistemelor de Calitate (MSTQ). Au fost aprobate câteva hotărâri de Guvern în vederea separării autorităților care elaborează politici de autoritățile care au funcții de implementare⁷⁵. Au fost create Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Pieței, Metrologie și Protecție a Consumatorilor și Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Tehnică a Obiectelor Industriale Periculoase

În conformitate cu Programul Național de adoptare a standardelor internaționale și europene privind metrologia, MEC a elaborat și a inclus în sistemul național de metrologie 8 regulamente de metrologie legală (RGML), două norme de metrologie legală (NML), acte normative armonizate cu prevederile documentelor normative comunitare corespunzătoare. Adițional, următoarele documente au fost adoptate în 2008:

- 91 standarde naționale identice cu cele internaționale (ISO/CEI) și 14 identice cu cele europene (EN);
- 36 pre-standarde naționale identice cu cele internaționale (ISO/CEI) și 70 identice cu cele europene (EN);
- 35 reglementări tehnice armonizate cu legislația comunitară.

În vederea sporirii competitivității producției autohtone, pe parcursul anului curent Guvernul a oferit compensări pentru implementarea sistemelor de management în baza standardelor internaționale ISO 9001, ISO 14001, ISO 22000. De compensare parțială (50%) au beneficiat 56 de întreprinderi, fiindu-le acordate granturi în sumă de circa 300 mii dolari SUA. De asemenea, în prezent 16 întreprinderi alimentare din subordinea MAIA activează în condițiile sistemului de management al calității ISO 9000, 9 întreprinderi implementează sistemul HACCP, 4 întreprinderi beneficiază de certificatele EuropGAP.

7.7. Drepturile de Proprietate Intelectuală

La data de 26 noiembrie 2008, Guvernul a aprobat și a transmis Parlamentului spre adoptare o nouă lege privind protecția drepturilor de autor și drepturile conexe. În conformitate cu noua lege, Direcția Fraude din cadrul MAI a fost investită să inspecteze și să ancheteze cazurile de încălcare a drepturilor de PI. Suplimentar, în domeniul consolidării instituționale a AGEPI, pe

⁷⁵Hotărârea Guvernului nr. 757 din 23.06.08 și Hotărârea Guvernului nr. 765 din 24.06.2008

parcursul anului 2008 au fost aprobate legile privind protecția invențiilor⁷⁶, protecția mărcilor⁷⁷, protecția soiurilor de plante⁷⁸ și protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate⁷⁹.

Noul proiect a Codului de procedură Vamală⁸⁰ încorporează regulamente⁸¹ UE privind DPI. Cu scopul ameliorării nivelului de protecție a PI, Serviciul Vamal a semnat mai multe Memorandumuri de Înțelegere cu companiile private⁸² care prevăd printre altele; schimbul de informații, instruirea reciprocă a personalului SV și a companiilor subsemnate, cercetarea și expertiza tehnică a produselor reținute cu atragerea specialiștilor companiilor subsemnate, distrugerea produselor contrafăcute cu marca comercială a companiilor subsemnate reținute de Autoritate ș.a. Registrul obiectelor PI care sunt protejate în cadrul SV (în jurul la 60) poate fi găsit în internet⁸³.

În martie 2008 a fost creată Comisia Națională pentru proprietatea Intelectuală⁸⁴. Mandatul acestei instituții este de a coordona și intensifica cooperarea instituțiilor guvernamentale, societății civile, ONG mediului academic și cercurilor de afaceri în domeniul vizat. Prima întâlnire a Comisiei este planificată pentru Decembrie 2008.

Eforturile continue în domeniul consolidării capacităților funcționarilor publici implicați în protecția DPI s-au soldat în 2008 prin circa 52 evenimente organizate de către angajații AGEPI. 27 de persoane au fost pregătiți ca Consilieri în domeniul PI, Evenimente informaționale și de promovare a cunoștințelor au fost organizate pentru angajați MAI (poliție) MDI și SV. Doi judecători (Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție) au fost instruiți în cadrul unui seminar în domeniul proprietății intelectuale. Pe parcursul anului 2009 ameliorarea lucrului în domeniul PI se așteaptă datorită proiectului TWINING și evenimentelor TAIEX pe tematica Indicatorilor Geografici.

Asigurarea transparenței deciziilor judiciare asupra cazurilor relevante apărării DPI este asigurată prin plasarea în baza de date menținută de AGEPI accesibilă prin internet⁸⁵. Adăugător AGEPI mai menține baze de date privind brevetele pe invenții (din 1999), mărci de comerț (din 2003) soiurilor de plante (din 2000) și baza de date a designului Industrial (din 2002). Din octombrie 2008 AGEPI permite accesul on-line pentru MAI, Agenția Națională de protecție a Concurenței și Serviciul Vamal la aceste baze de date.

În 2008 poliția a efectuat 57 de investigații depistând 36 de încălcări ale DPI care au finalizat prin 19 urmăriri penale. Au fost confiscate bunuri în valoare de 1,2 milioane lei. Produsele ilegale urmează a fi distruse în urma unei decizii judiciare în prezența Inspectoratului Fiscal de Stat, reprezentanților MAI, mass-media și altor părți interesate ce și-au exprimat interesul.

⁷⁶ Legea nr. 50- XVI din 07.03.2008 privind protecția invențiilor

⁷⁷ Legea nr. 38-IXV din 29.02.2008 protecția mărcilor

⁷⁸ Legea nr. 39-XVI din 29.02.2008 protecția soiurilor de plante

⁷⁹ Legea nr. 66-XVI din 27.03.2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate

⁸⁰ Legea nr. 103 din 16.05.2008

⁸¹ Directivele 2004/48/EC a Parlamentului European și a Conciliului din 29 aprilie 2004 privind drepturile de proprietate Intelectuală, Regulamentul Consiliului (EC) Nr 1383/2003 din 22 iulie 2003 privind acțiunile serviciului vamal față de bunurile suspectate sau care eventual încalcă drepturile proprietății intelectuale, Regulamentul Comisiei (EC) Nr 1891/2004 din 21 octombrie 2004 privind măsurile de implementare a Regulamentului Consiliului (EC) Nr 1383/2003.

⁸² B.V. PHILIP MORRIS MANAGEMENT SERVICES, JT INTERNATIONAL S.A., SRL. „Auto space”, și British American Tobacco Moldova” S.R.L.

⁸³ <http://www.customs.gov.md/index.php?id=41>

⁸⁴ Hotărârea Guvernului nr. 489 din 29.03.2008.

⁸⁵ http://www.agepi.md/md/decizii_judecata/

7.9. Eficiența asistenței sociale

Legea cu privire la ajutorul social a intrat în vigoare la 1 octombrie 2008. Legea are drept scop asigurarea unui venit lunar minim garantat familiilor defavorizate, prin acordarea ajutorului social, stabilit în conformitate cu evaluarea venitului global mediu lunar al familiei și necesitatea de asistență. Această lege este o parte componentă a unei reforme adânci a sistemului social din țară. Legea prevede în prima etapă să includă familiile cu cel puțin un membru încadrat într-un grad de invaliditate. Din 1 ianuarie 2009 prevederile legii vor fi extinse pentru familiile cu unul sau mai mulți copii. Celelalte familii vor fi acoperite din 1 iulie 2009. Pentru anul 2008 acoperirea bugetară este prevăzută în mărimea de 30000,0 mii lei.

În CCTM 2009-2011 au fost preconizate mijloace financiare pentru achitarea ajutorului social în sumă de 202,1 mil. lei pentru 2009, 402,9 mil. lei pentru 2010 și 435,5 mil. lei pentru 2011. Pe 16 octombrie Guvernul a completat Legea cu privire la ajutorul social prin aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social⁸⁶ și instituirea unității de Inspecție Socială⁸⁷. Suplimentar, Guvernul a aprobat introducerea unui sistem automatizat destinat să faciliteze acordarea suportului pentru asistenții sociali la nivel local deja din luna noiembrie 2008.

În vederea asigurării noului sistem, toți asistenții sociali de la nivel comunitar (901) au fost instruiți cu privire la prevederile legii. Toți asistenții sociali, reprezentanții APL și alți actori relevanți în sfera acordării asistenței sociale au fost instruiți referitor la noile mecanisme de acordare a ajutorului social. În contextul asigurării durabilității sistemului dat, a fost elaborat un document strategic privind instruirea continuă a asistenților social, fiind, de asemenea, aprobată hotărârea privind majorarea salariului pentru această categorie de salariați⁸⁸. Începând cu sfârșitul lunii noiembrie au fost inițiate acțiunile privind identificarea potențialilor beneficiari ai acestui nou sistem de asistență. În prezent acești beneficiari sunt asistați prin informații despre modul de aplicare a plăților preconizate pentru decembrie 2008.

Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului a elaborat proiectul Strategiei privind crearea sistemului integrat de servicii sociale. Proiectul reprezintă o abordare complexă privind dezvoltarea sistemului serviciilor sociale în Republica Moldova, contribuind la eliminarea deficiențelor actuale ale acestui sistem.

Dezvoltarea serviciilor sociale integrate va contribui la multiplicarea oportunităților de incluziune socială a persoanelor din categoriile de risc, asigurând respectarea drepturilor lor fundamentale. Corelând măsurile de prevenire și reabilitare, de asemenea promovând soluții care să anticipeze agravarea cazurilor la nivel comunitar, sistemul va deveni mult mai eficient din punct de vedere al costurilor, acoperind toate categoriile de populație care necesită susținere socială și determinând un impact general pozitiv.

⁸⁶ Hotărârea Guvernului nr. 1167 din 16.10.2008 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social

⁸⁷ Hotărârea Guvernului nr. 1178 din 17.10.2008

⁸⁸ Decizia guvernului privind modificarea deciziei nr. 381 din 13 aprilie 2006

VIII. DEZVOLTARE DURABILĂ, CERCETARE ȘI EDUCAȚIE, INFRASTRUCTURĂ, TRANSPORT, TELECOMUNICAȚII, ENERGIE ȘI STATISTICĂ

8.1 Dezvoltare durabilă

În scopul promovării eficienței energetice prin reglementarea activităților respective, a fost elaborată prima versiune a proiectului Legii cu privire la eficiența energetică, care vine să înlocuiască Legea privind conservarea energiei. Varianta nouă conține o serie de exigențe care vor sensibiliza autoritățile administrației publice locale, agenții economici și persoanele fizice și vor impulsiona procesele de eficientizare a consumurilor. În vederea asigurării compatibilității sale cu legislația UE din domeniu, proiectul elaborat a fost transmis spre consultare experților europeni. Adoptarea proiectului de lege este preconizată pentru semestrul I al anului 2009.

Suplimentar, pentru crearea unei instituții statale cu atribuții în domeniul eficienței energetice și surselor regenerabile de energie, a fost elaborat proiectul Regulamentului Agenției pentru Eficiența Energetică (AEE), care va fi înființată, potrivit prevederilor art.29 din Legea energiei regenerabile, prin reorganizarea Agenției Naționale pentru Conservarea Energiei. Crearea Agenției este preconizată pentru trimestrul I al anului 2009, fiind prevăzute în acest sens în bugetul anului 2009 mijloacele financiare necesare pentru crearea instituției respective.

Totodată, în scopul promovării proiectelor investiționale pentru eficiență energetică și surse regenerabile, ca instrument important de finanțare a acestor proiecte, pe parcursul trimestrului II al anului 2009 este planificată crearea Fondului de eficiență energetică.

În conformitate cu Legea energiei regenerabile, ANRE, cu suportul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA) a inițiat, în a doua jumătate a anului 2008, elaborarea metodologiei determinării, aprobării și aplicării tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și biocombustibil. În baza metodologiei în cauză, vor fi stabilite pentru agenții economici tarifele la combustibilul și energia provenite din surse regenerabile, se va determina oportunitatea implementării tehnologiilor și proiectelor în domeniul surselor regenerabile de energie. Au fost, de asemenea, elaborate proiectele Regulamentului privind garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și Contractului-cadru de distribuție a energiei generate din surse regenerabile. Proiectele urmează să fie definitivare și aprobate în trimestrul I al anului 2009.

În perioada vizată evaluarea impactului asupra mediului este obligatorie conform legislației în vigoare⁸⁹. În acest mod au fost evaluate proiectele de infrastructură a terminalului portului de pasageri și de mărfuri din cadrul Terminalului Internațional Liber "Giurgiulești" și a rutei feroviare de pasageri și mărfuri Giurgiulești-Cahul-Giurgiulești. Noile modificări destinate îmbunătățirii standardelor evaluării impactului asupra mediului vor fi introduse prin noul proiect de lege privind protecția mediului, care va încadra și cerințele UE în acest domeniu⁹⁰.

⁸⁹ Legea privind protecția mediului nr. 1515-XII din 16.06.93, și legea privind expertiza ecologică și analiza impactului asupra mediului nr. 851 – XII din 29.05.96. De asemenea Instrucțiunile privind metodele de organizare și implementare a expertizei ecologice nr. 188 din 10. 9.02 adoptată de MERN

⁹⁰ Directiva UE 2001/42/CE, 85/337/CEE și 2001/42/CE și 85/337/CEE

8.2. Cercetare și educație

Moldova și-a exprimat interesul pentru participarea la acțiunile Programului-cadru 7 al UE în calitate de Partener Internațional de Cooperare. Guvernul efectuează pregătirile necesare pentru modificarea APC în acest sens. Conform datelor ASM, în total 14 propuneri din 60 de proiecte dezvoltate în comun cu cercetătorii din Moldova au fost evaluate pozitiv și se află pe lista principală de finanțare la etapa de negociere cu Comisia Europeană. Din 5 propuneri de proiecte la concursurile Marie Curie ale subprogramului „Oameni” din PC 7, două proiecte au fost evaluate pozitiv și vor fi finanțate.

La data de 14 noiembrie 2008, la Bruxelles, a avut loc prima ședință tehnică privind pregătirea posibilei asocieri a RM la PC7. Ulterior, urmare a consultărilor cu reprezentanții Directoratului general pentru cercetare, a fost elaborat un plan de măsuri cu titlul *“Inițiativa Moldovei pentru Excelență în Cunoaștere”*, ce are drept obiectiv general creșterea nivelului de participare a cercetătorilor moldoveni în cadrul proiectelor PC7, dar și creșterea vizibilității internaționale a comunității de cercetare din Moldova, promovarea competențelor organizațiilor de cercetare autohtone la nivel internațional, organizarea de activități de sprijin pentru promovarea participării în proiecte europene, astfel contribuind la integrarea comunității științifice din Republica Moldova în spațiul european de cercetare. În cadrul acestui plan de măsuri s-a reorganizat structura rețelei Punctelor Naționale de Contact pe tematici prioritare și programe specifice ale PC7, fiind recunoscut de Comisia Europeană ca sistemul principal de informare și comunicare cu privire la PC7.

Republica Moldova a continuat pe parcursul anului 2008 implementarea reformei sistemului de învățământ cu adaptarea acestuia la rigorile europene, în special, în contextul prevederilor Procesului de la Bologna. Pe parcursul anului au fost operate mai multe modificări asupra cadrului normativ-legal. La 19 decembrie 2008, după consultări active cu societatea civilă, asociațiile profesionale, studenți, a fost adoptat în lectura a II-a Codul Educației⁹¹. Noul document definește o nouă structură a sistemului de învățământ și formei de finanțare a acestuia, o nouă abordare privind rolul societății (angajatorilor, elevilor, părinților, comunității în ansamblu) în procesul de planificare și administrare a procesului educațional. Documentul unifică o serie de acte normative cu privire la procesul educațional (ordine ale ministrului, regulamente de activitate, dispoziții etc.), simplificând în instanță finală substanțial procesul de înțelegere și interpretare a acestora.

În anul 2008, în Republica Moldova s-au implementat 6 proiecte Tempus. Pe parcursul anului a demarat o nouă etapă a programului – Tempus IV. Pe bază de concurs, în 2008, au fost câștigate 9 proiecte Tempus - unul național și opt regionale, implementarea acestora demarând la începutul anului 2009. Suma totală a acestor proiecte este de 3 mln. euro. În cadrul Programului Erasmus-Mundus, în anul 2008, au fost acceptați 5 cetățeni ai Republicii Moldova. De asemenea, pe parcursul anului au continuat eforturile de popularizare a programului „Tineret în acțiune” prin organizarea activităților de informare (inclusiv seminare, pliante informative, emisiuni radiofonice și televizate) pentru tineri și cu nemijlocita implicare a acestora privind oportunitățile, specificul, experiența de participare în cadrul Programului.

În vederea promovării educației non-formale a fost perfecționat cadrul normativ (strategia de modernizare a educației non-formale), a fost lansat Centrul Republican pentru Copii și Tineret, care urmează să devină centru de excelență în acest sens.

⁹¹ <http://www.parlament.md>

8.3. Reabilitarea infrastructurii și transportul

Avînd în vedere că ritmul de dezvoltare a Republicii Moldova depinde de crearea unei infrastructuri moderne, Executivul a stabilit următoarele căi de realizare a scopului propus: (a) reabilitarea infrastructurii existente; (b) atragerea investițiilor și a asistenței externe în proiecte de infrastructură; (c) dezvoltarea infrastructurii fluviale și portuare; (d) extinderea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare și aprovizionare cu gaze naturale; (f) liberalizarea pieței transportului aerian și dezvoltarea infrastructurii porturilor aeriene; (g) asigurarea unei concurențe loiale în sectorul telecomunicațiilor; (h) stimularea implicării capitalului privat în proiectele de infrastructură.

Domeniul reabilitării infrastructurii existente și atragerii investițiilor și a asistenței externe este reglementat de Strategia infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017⁹², care prevede atragerea investițiilor străine prin implementarea acordurilor de finanțare (Proiectul de Susținere a Programului în sectorul Drumurilor), încheiate cu instituțiile financiare internaționale⁹³.

În acest context, la 20 noiembrie curent a fost semnat Memorandumul de înțelegere, ce prevede lansarea etapei următoare a Proiectului COMPACT⁹⁴ pentru Moldova: studii de fezabilitate pentru examinarea situației drumurilor și a sistemelor de irigare din Moldova. Pentru desfășurarea studiilor vor fi alocați circa 11,9 mil. dolari SUA sub formă de grant.

Pe parcursul anului din contul investițiilor capitale pentru reabilitarea drumurilor s-au valorificat 409,8 mil. lei de la bugetul de stat, inclusiv 20 mil. lei din fondul rutier. Astfel, după efectuarea lucrărilor de reabilitare și construcție au fost date în exploatare 98 km de drumuri publice și după reparații medii către sfîrșitul anului au fost date în exploatare 74 km⁹⁵ de drumuri.

A fost finalizată construcția liniei de cale ferată Cahul – Giurgiulești cu lungimea de 50 km și reparate și reabilite 51 km de linii de cale ferată, au fost renovate cu toate tipurile de reparație 103 km de cale ferată pe rețeaua feroviară publică a țării.

În scopul restabilirii și dezvoltării sistemelor de alimentare cu apă potabilă și de canalizare, pentru anul 2008 din diferite surse au fost alocate circa 422,0 mil. lei.

Totodată, către sfîrșitul anului 2008 au fost dezvoltate și modernizate sistemele de alimentare cu apă și canalizare din 333 de localități, au fost amenajate și restabilite 93 mii de fîntîni în mediul rural. În perioada de referință au fost efectuate studii de fezabilitate în baza cărora au fost selectate 7 orașe⁹⁶ și 50 de sate pentru a fi incluse în Programul național de alimentare cu apă și canalizare. În aceeași perioadă au fost efectuate lucrări de reparație, inclusiv: rețele de apeduct – 62 de km, rețele de canalizare – 29 de km, fîntîni arteziene – 75 de unități, stații de pompare – 166⁹⁷ de unități. Totodată, la mijlocul lunii decembrie a fost dat în exploatare

⁹² Hotărîrea Guvernului nr.85 din 1 februarie 2008 “Cu privire la aprobarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017”.

⁹³ Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană de Investiții – circa 80,5 mil. euro. Comunitatea Europeană, prin intermediul Programului „Facilitarea de Investiții pentru Vecinătate”, care prevede alocarea unui grant în valoare de 12 mil. euro.

⁹⁴ Proiectul COMPACT al Programului „Provocările Mileniului”, care include reabilitarea a 5 sectoare de drumuri naționale cu o lungime totală de 470 km și costul lucrărilor de circa 310 mil. dolari SUA.

⁹⁵ Se referă la drumurile locale.

⁹⁶ Soroca, Bălți, Orhei, Cahul, Căușeni, Florești, Ungheni – din creditul Băncii Mondiale în valoare de 14 mil. dolari SUA.

⁹⁷ Inclusiv pentru apă – 103 unități, canalizare – 63 de unități, fîntîni de control – 615 unități.

apeductul Micăuți – Strășeni cu o lungime de 19 km, care va alimenta orașul Strășeni cu apă potabilă⁹⁸.

Ca urmare a inventarierii sondelor de apă și bazinelor acvatice în vederea determinării stării și modului de gestionare a acestora, au fost identificate 4488 de sonde de apă, dintre care 2665 sînt amenajate cu respectarea zonelor de protecție sanitară, 2071 fiind exploatate și 2409 – neexploatate. Din cele neexploatate 1330 sînt conservate, 550 – în rezervă, iar 483 sonde necesită a fi lichidate.

Au fost examinate și aprobate tarife noi pentru 90% din întreprinderile de prestare a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, evacuare a deșeurilor menajere, deservire tehnică a blocurilor locative. În anul curent întreprinderile Agenției „Apele Moldovei” au încheiat 577 de contracte cu agenți economici în vederea prestării serviciilor de irigare⁹⁹ pe o suprafață de 55,0 mii ha¹⁰⁰.

În perioada ianuarie – octombrie 2008 au fost construite circa 300 de km de gazoducte inter-rurale de presiune înaltă. Se află la prima etapă de implementare gazoductul magistral Bălți–Ungheni¹⁰¹. Pînă la momentul actual s-au realizat studiul de fezabilitate, documentația de proiect, precum și s-au construit 35 km din 108 km. Realizarea gazoductului nominalizat va permite inelarea rețelelor de aprovizionare cu gaze naturale din zonele de centru și vest ale republicii. În perioada ianuarie-septembrie 2008 au fost extinse sau se află în proces de finalizare rețelele de aprovizionare cu gaze naturale spre 48 localități suplimentar la cele 863 localități gazificate pînă la 1 ianuarie 2008¹⁰². Lungimea totală a rețelelor interrurale construite în perioada vizată constituie aproximativ 170 km.

În perioada de referință, au fost date în exploatare 70 de termocentrale, iar volumul liniilor electrice de tensiune înaltă de 110 de kV construite¹⁰³ a ajuns la 26,7 km.

Referitor la dezvoltarea infrastructurii fluviale și portuare, putem menționa hotărîrea Guvernului¹⁰⁴ referitor la construcția Portului de pasageri Giurgiulești. În prezent lucrările de construcție a Portului de pasageri Giurgiulești sînt îndeplinite la nivel de 95%. După începerea sezonului de navigație pe fluviul Dunărea vor fi deschise linii de transportare a pasagerilor. Actualmente transportul naval în Republica Moldova este reprezentat de 33 de agenți economici (dintre care întreprinderi de stat – 3, private – 30), care exploatează 74 de nave și mijloace plutitoare sub pavilionul Republicii Moldova.

⁹⁸ La etapa inițială au fost reabilite trei fîntîni arteziene din satul Micăuți, care vor alimenta orașul Strășeni. Pentru lucrările de reabilitare au fost acordate 3 mil. de lei din Fondul Ecologic Național.

⁹⁹ În prezent în republică sînt 144,6 mii ha de terenuri irigabile. Totodată, din 291 de stații de pompare aflate la balanța Agenției „Apele Moldovei” sînt funcționale 157 de stații. Acestea pot asigura irigarea pe o suprafață de circa 65 mii ha.

¹⁰⁰ Pe sistemul de stat 227 de contracte, suprafața acoperită fiind de 21,1 mii ha și irigarea mică – 350 de contracte cu acoperirea suprafeței de 33,9 mii ha.

¹⁰¹ Construcția a 62 de km de gazoduct. La momentul actual s-au finalizat lucrările de construcție a 27 km din 108 km. Prima etapă a construcției gazoductului va fi încheiată la finele anului 2008.

¹⁰² Din 1528 de localități ale țării au fost gazificate 863 de localități, sau circa 56%, inclusiv în perioada de pînă în anul 2005 – 471 de localități, în anul 2005 – 143 de localități, în anul 2006 – 113 localități și în anul 2007 – 136 de localități. Nivelurile de gazificare constituie: 100% în raioanele Basarabeasca, Criuleni, Dubăsari, Ștefan Vodă, unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, Taraclia, Strășeni; peste 70% în raioanele Anenii Noi, Briceni, Cahul, Drochia, Ialoveni, Ocița, Cimișlia; peste 50% în raioanele Călărași, Căușeni, Edineț, Florești, Dondușeni, Orhei, Rezina, Șoldănești; pînă la 50% în raioanele Cantemir, Fălești, Glodeni, Hîncești, Leova, Nisporeni, Sîngerei, Soroca, Telenești, Ungheni, Rîșcani.

¹⁰³ De către întreprinderile în care cota majoritară este deținută de stat.

¹⁰⁴ Hotărîrea Guvernului nr.154 din 14 februarie 2008 “Cu privire la construcția Portului de pasageri Giurgiulești”.

8.4. Telecomunicații

Noua lege cu privire la comunicațiile electronice, în deplină conformitate cu cadrul de reglementare al UE, a intrat în vigoare în 2008. În acest sens, elaborarea Strategiei de dezvoltare a sectorului Tehnologia Informației și de Comunicații pe anii 2009-2011 are drept scop dezvoltarea sectorului în vederea sporirii eficienței și competitivității, asigurarea furnizării serviciilor societății informaționale cu nivel sporit de accesibilitate pentru toate categoriile de utilizatori, stimularea competitivității economiei naționale și a coeziunii sociale. În procesul de elaborare a acestui document au fost implicați atât colaboratorii MDI, cât și reprezentanți ai operatorilor din ramură și ai societății civile. Strategia este în etapa finală de pregătire, urmând ca în perioada imediat următoare să fie prezentată pentru aprobare Guvernului.

Adoptarea unui cadru cuprinzător de reglementare, inclusiv protecția confidențialității și securitatea datelor, a înregistrat evoluții în perioada de referință ca urmare a adoptării Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal¹⁰⁵. Legea dată reglementează procesul de protecție a datelor personale și acoperă toate aspectele prelucrării acestora, urmând structura standardelor europene în domeniu, și anume: Convenția europeană pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (Convenția 108 a Consiliului European) și Directiva 95/46/EC a Parlamentului European și Consiliului din 24 octombrie 1995 cu privire la protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date.

Pentru a asigura protecția datelor personale ale cetățenilor, conform prevederilor acestei legi, pe parcursul anului a fost pregătită crearea, pe lângă Parlamentul Republicii Moldova, a *Centrului național pentru protecția datelor personale*¹⁰⁶, care urmează să devină funcțional începând cu 2009 și să activeze în condiții de imparțialitate și independență față de organele de stat, prezentând anual un raport activității sale Președintelui, Parlamentului și Guvernului.

8.5. Sectorul energetic

Pe parcursul anului 2008 Republica Moldova a realizat acțiuni consecvente în vederea asigurării securității energetice a țării prin integrarea pe piața energetică regională, continuarea demersurilor privind aderarea cu drepturi depline la Uniunea Coordonatoare a Transportatorilor de Energie Electrică (UCTE) și Tratatul Comunității Energetice, formarea cadrului reglementator și instituțional, precum și implementarea măsurilor de sporire a eficienței energetice și de utilizare a resurselor regenerabile (*vezi capitolul Dezvoltare Durabilă*).

Astfel, în contextul continuării dialogului cu UE, Republica Moldova a depus cererea privind obținerea statutului de membru cu drepturi depline la Tratatul Comunității Energetice. În acest sens, la 26 noiembrie curent, la Viena, au fost demarate tratativele oficiale privind aderarea Republicii Moldova la Tratat.

În vederea integrării cu piața energetică regională din cadrul Comunității Energetice, operatorul sistemului de transport al energiei electrice Moldelectrica continuă demersurile de aderare la Uniunea pentru Coordonarea Transportului Energiei Electrice (UCTE), în vederea

¹⁰⁵ Legea nr. 17-XVI din 15.02.2007 cu privire la protecția datelor cu caracter personal

¹⁰⁶ Legea nr. 182-XVI din 10.07.2008 cu privire la aprobarea Regulamentului Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, structurii, personalului-limită și a modului de finanțare a Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal și Hotărârea Parlamentului nr. 233-XVI din 13.11.2008 privind numirea în funcție a directorului Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal

trecerii sistemului electroenergetic al țării la standardele de funcționare sincronizate cu zona UCTE. Ca urmare a negocierilor purtate cu reprezentanții TERNA (operatorul de sistem din Italia) și Transelectrica (operatorul de sistem din România), s-a decis construcția liniei LEA 400 kV Bălți – Suceava, prin crearea unui consorțiu, în care va fi inclusă și Î.S. „Moldelectrica”. În perioada de referință au început lucrările de construcție a LEA 110 kV Fălciu (România) – Gotești (Republica Moldova), urmînd ca acestea să fie finalizate în anul 2010. Finanțarea liniei se efectuează din contul resurselor financiare ale Î.S. „Moldelectrica”.

Au fost finisate lucrări de modernizarea a echipamentului primar din stațiile electrice, a fost modernizat sistemul de evidență a energiei electrice, în prezent, desfășurîndu-se etapa de modernizarea a sistemului SCADA. În cadrul componentei SCADA vor fi amenajate cu un sistem modern de măsurare (fluxuri de putere activă și reactivă, tensiune, frecvență), semnalizare și telecomandă, în timp real, 32 de noduri a sistemului de transport. De menționat că la moment, ca rezultat al Proiectului Energetic II, în toate stațiile a fost instalat echipament modern de evidență a energiei electrice în scopuri comerciale, un alt aspect important pentru funcționarea sincronă în sistemul UCTE. Urmare a măsurilor implementate, pierderile de transportare a energiei electrice au fost reduse cu 35%.

Guvernul a aprobat proiectul noii legi cu privire la energia electrică. Aceasta introduce noi reglementări ale pieței, destinate sporirii competiției prin prisma practicilor congestionate, sporirii comerțului transfrontalier de energie electrică și asigurării accesului la piața energiei electrice.

Concomitent cu aprobarea de către ANRE a noilor tarife la producerea de energie electrică și termică la centralele electrice cu termoficare, a început excluderea treptată a subvențiilor încrucișate, aceasta fiind valabil și pentru tarifele la gazele naturale.

Totodată a fost modificată metodologia de calculare a tarifelor la energia electrică livrată consumatorilor, ce permite acoperirea cheltuielilor efectuate de companiile de distribuție, recuperarea capitalului investit și asigurarea unei rate de rentabilitate adecvate.

În acest sens la 20 iunie 2008, a fost semnat un Acord între ANRE și compania Union Fenosa care a elucidat divergențele cu privire la politicile și regulamentele de tarifare a energiei electrice. Aceasta a determinat excluderea necesității efectuării unei evaluări independente a cadrului ce reglementează tarifarea. A servit, de asemenea, ca recunoaștere implicită a faptului că politica de tarifare și de stabilire a tarifelor de nivel real, este atît cost-eficientă, cît și conduce la re-investiții suficiente în consolidarea capacităților.

În scopul dezvoltării bazei de reglementare, a fost elaborat și aprobat în perioada de referință Regulamentul cu privire la calitatea serviciului de distribuție și furnizare a energiei electrice; Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea gazelor naturale; Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice.

8.6. Statistica

Strategia pentru dezvoltarea statisticii naționale 2008 -2011 este în conformitate cu PA UE – RM și Planul de Acțiuni privind dezvoltarea statisticii naționale¹⁰⁷ și a fost adoptată de Colegiul Biroului Național de Statistică în calitate de document intern. Strategia este

¹⁰⁷ Hotărîrea Guvernului nr. 893 din 07.08.06

completată cu un Plan de Acțiuni pentru anii 2008-2010. Ambele documente pot fi accesate pe pagina web a BNS, inclusiv în limba engleză¹⁰⁸.

În scopul creării cadrului juridic și armonizării legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, a fost elaborat și prezentat Guvernului, în decembrie 2008, proiectul de Lege cu privire la Recensământul general al populației din anul 2012. Adoptarea de către Parlament a proiectului nominalizat va permite armonizarea legislației naționale cu legislația comunitară, asigurându-se concomitent comparabilitatea internațională a datelor obținute la recensământ.

În vederea dezvoltării metodologiei statistice spre a asigura o acoperire comprehensivă a fluxurilor comerciale, Biroul Național de Statistică a elaborat și a implementat în redacție nouă „Normele metodologice privind statisticele comerțului exterior de mărfuri”, conform recomandărilor Comisiei de Statistică a ONU (International Merchandise Trade Statistics – Concepts and Definitions, Series M 52, Rev. 2) și legislației EUROSTAT (Regulamentul Consiliului European nr. 1172/95 – EXTRASTAT), privind comerțul internațional de mărfuri cu țările terțe și Regulamentul Comisiei Europene nr. 1917/2000 privind implementarea Regulamentului Consiliului European nr. 1172/95.

Teritoriul luat în considerare în statistica comerțului exterior de mărfuri se referă la teritoriul economic al țării, în care se aplică legislația vamală națională, dar care nu coincide cu teritoriul geografic al țării (cu excepția întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului). Teritoriul economic al țării, așa cum este definit în Metodologia ONU „Comerțul Internațional de Mărfuri - Concepte și Definiții”, Seria 52, Rev. 2, reprezintă teritoriul geografic al țării, care se află sub conducerea Guvernului și în cadrul căruia populația, mărfurile și capitalul se deplasează liber.

Astfel, în vederea asigurării elaborării statisticilor comerțului exterior de mărfuri oportune și veridice la nivel național (inclusiv întreprinderile și organizațiile din partea stângă a Nistrului) și comparabile la nivel internațional, în dinamică pe ani, este necesar ca:

- Toate operațiunile de export și import a întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului să fie declarate la punctele vamale ale Republicii Moldova, în corespundere cu legislația vamală a Republicii Moldova;
- Să fie asigurată o stabilitate în declararea atât a exporturilor, cât și a importurilor la punctele vamale ale Republicii Moldova;
- Bazele de date privind exporturile și importurile de mărfuri, realizate de întreprinderile și organizațiile din partea stângă a Nistrului în anii 1994-2008 să fie transmise Serviciului Vamal al Republicii Moldova pentru verificarea compatibilității cu bazele statistice existente și corespunderea acestora cu standardele internaționale.

În anul 2008 au fost finisate cele mai relevante acțiuni în vederea perfecționării calculului Indicelui prețurilor producției industriale (IPPI), proiect realizat cu asistența Oficiului de Statistică al Norvegiei, asigurându-se elaborarea complexului de programe-soft pentru calculul IPPI și implementarea calculului IPPI lunar în regim real de timp.

Desfășurarea Recensământului general agricol a fost amânat ținându-se cont de restricțiile de ordin bugetar pentru anul 2010. Biroul Național de Statistică a perfectat pregătirile metodologice și a efectuat, inclusiv, un recensământ agricol de probă pe o regiune determinată, care a avut drept scop testarea programului și instrumentarului de recensământ, rezultatele acestuia fiind folosite la definitivarea activităților legate de efectuarea Recensământului general agricol propriu-zis.

¹⁰⁸ <http://www.statistica.md/pageview.php?l=en&idc=152>

Biroul Național de Statistică continuă implementarea acțiunilor în vederea îmbunătățirii publicațiilor, diseminării informației statistice. Astfel, pe parcursul anului 2008, BNS a elaborat 32 publicații tipărite (cu periodicitate anuală, trimestrială, lunară), 19 note informative (cu periodicitate anuală și trimestrială), 88 informații operative.

A fost majorat numărul informațiilor operative/comunicate de presă și serii de timp cu plasarea acestora pe site-ul BNS (în total peste 30 titluri noi de la începutul anului curent: evoluția indicilor prețurilor producției industriale, prețurilor de vânzare a produselor agricole, a prețurilor în construcții etc.). A fost extinsă valoarea analitică a seriilor de date (Indicii prețurilor și volumului producției industriale cu prezentarea gradului de influență a variației componentelor acestora; Indicii prețurilor de consum la principalele mărfuri și servicii; Indicii privind activitatea investițională și de construcție etc.).

BNS a întreprins măsuri în direcția modificării și ameliorării paginii sale web în vederea sporirii calitative și cantitative a conținutului informațional, creșterea eficienței administrării și utilizării a acesteia.

La 3 decembrie 2008 a fost lansată versiunea nouă a paginii oficiale web a BNS.¹⁰⁹ Versiunea modernizată a site-ului oferă acces la informația statistică, clasificată pe domenii de activitate social-economică și pe subdomenii. Datele pentru fiecare subdomeniu sînt prezentate în formă de comunicate de presă, serii de timp (date infra-anuale și date anuale), precum și cu indicarea referințelor utile pentru fiecare subdomeniu: indicatori cheie în domeniu, publicații statistice, precizări metodologice, statistică regională. Este prevăzută și efectuarea on-line a sondajelor de opinie, întru cunoașterea mai bună a doleanțelor utilizatorilor pentru a ține cont în activitatea BNS.

¹⁰⁹ www.statistica.md (available as well in English).

IX. COOPERARE ÎN JUSTIȚIE ȘI AFACERI INTERNE

9.1. Migrație și azil

În 2008, Guvernul a aprobat Planul de acțiuni pentru consolidarea managementului migrației și al sistemului de azil din Republica Moldova pe anii 2008-¹¹⁰. Planul de acțiune prevede crearea unui sistem informațional integrat privind migrația și azilul. În același an Guvernul a aprobat un Plan de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale pentru dezvoltarea societății informaționale "Moldova electronică"¹¹¹. În 2008, Ministerul de Interne a efectuat o licitație publică pentru achiziționarea serviciilor IT în vederea creării unui soft pentru Subsistemul Informațional al Biroului de Migrație și Azil (BMA), în cadrul căreia a fost selectată compania, softul a fost instalat în toate serverele locale ale Biroului pentru Migrație și Azil spre sfârșitul anului 2008.

În iulie 2008 Parlamentul a adoptat Legea cu privire la migrația de muncă¹¹², urmînd să intre în vigoare în ianuarie 2009. Conform datelor BMA, 2.555 de cetățeni străini au fost înregistrați în calitate de imigranți în Moldova, cei mai mulți dintre ei provenind din Ucraina, Turcia și România. Din totalul acestora, 1050 de persoane au fost înregistrate ca migranți de muncă (Turcia - 329, România - 229, Ucraina - 90). La 18 decembrie 2008 Parlamentul a adoptat în a doua lectură Legea cu privire la azil¹¹³.

Declarația cu privire la lansarea Parteneriatului de Mobilitate Republica Moldova-UE a fost semnată la Bruxelles la data de 5 iunie 2008, fiind lansată oficial la Chișinău în septembrie 2008. Reuniunea de lansare a Platformei de Cooperare cu privire la Parteneriatul de Mobilitate dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, a avut loc la Chișinău la 25 noiembrie 2008, cu participarea reprezentanților tuturor instituțiilor din Moldova și statele membre, implicate în cadrul Parteneriatului de Mobilitate. În cadrul evenimentului, care a avut un caracter de "ședință de lucru a experților", reprezentanții statelor membre ale UE au prezentat și au coordonat cu instituțiile naționale colaborarea și implementarea mecanismului propunerilor de proiecte menționat în Declarația Comună privind Parteneriatul de Mobilitate. Partea Europeană a fost informată despre instituirea Comitetului național de monitorizare a implementării Parteneriatului de Mobilitate, în scopul asigurării monitorizării procesului de realizare a Declarației comune privind Parteneriatul de Mobilitate.

9.2. Gestionarea frontierelor

Legea cu privire la aderarea Republicii Moldova la Convenția internațională privind armonizarea controlului mărfurilor la frontieră, semnat la Geneva pe 21 octombrie 1982, a fost adoptată pe 23 octombrie 2008.

În 2008 a continuat implementarea instrucțiunilor comune a GP, MAI, CS, BS, și CCCEC privind realizarea procedurilor penale în zonele de frontieră și vamă. În plus, BS a semnat acorduri cu MIA, SIS, și CCCEC în vederea stabilirii unui schimb de informații în domeniul gestionării frontierelor. În scopul optimizării modului de trecere a frontierei de stat de către

¹¹⁰ Hotărârea Guvernului nr. 768 din 27.06.2008 „Cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru consolidarea managementului migrației și al sistemului de azil din Republica Moldova pe anii 2008-2009

¹¹¹ Hotărârea Guvernului nr. 476 din 27.03.2008 „Cu privire la unele acțiuni de realizare a Strategiei Naționale pentru Dezvoltare a Societății informaționale "Moldova electronică"

¹¹² Legea nr. 180 din 10.07.2008 cu privire la migrația de muncă

¹¹³ Legea nr. 270-XVI din 18.12.2008 cu privire la azil

mijloacele de transport auto care transportă mărfuri și care sunt supuse controlului sanitar-veterinar, a fost aprobat un Ordin comun¹¹⁴ privind implementarea Hotărârii Guvernului cu privire la optimizarea modului de trecere a frontierei de stat¹¹⁵.

9.3. Combaterea traficului de droguri și spălării banilor

Lupta împotriva consumului de droguri implică eforturile mai multor structuri de drept. Totuși, Direcția Antidrog (DA) din cadrul Ministerului Afacerilor Interne este agenția specializată care are responsabilitatea de a combate utilizarea și traficul ilegal de droguri. Pe parcursul primelor 10 luni ale anului 2008, DA a descoperit și înregistrat 2062 infracțiuni legate de traficul ilegal de droguri, 70% din cazuri fiind transmise tribunalului.

În vederea asigurării eficienței investigării și examinării infracțiunilor legate de spălarea banilor și finanțării terorismului, Oficiul pentru Prevenirea și Combaterea Spălării de Bani (OPCSB), din cadrul CCCEC, a semnat mai multe acorduri inter-instituționale cu Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informație și Securitate, Procuratura Generală, Banca Națională, Ministerul Dezvoltării Informaționale, Comisia Națională pentru Piețele Financiare, Curtea de Conturi și ARMAPAU.

După aderarea la Grupului EGMONT, OPCSB a obținut acces la rețeaua securizată internațională de schimb de date. Aceasta a permis Oficiului să îmbunătățească schimbul de informații și cereri de examinare cu statele membre ale Grupului EGMONT.

CCCEC, în colaborare cu alte instituții, a organizat mai multe seminare pentru angajații băncilor naționale, companiilor de asigurări și profesioniștii piețelor financiare în vederea familiarizării lor cu practicile naționale și cadrul juridic național în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Informațiile despre toate acțiunile de prevenire a spălării de bani sunt constant plasate pe paginile web ale organelor de drept.

Serviciul Protecție Civilă și Situații Excepționale (SPCSE) organizează periodic exerciții de protecție civilă, conturând posibilele consecințe ale situațiilor excepționale, inclusiv acte de terorism și de utilizare a armelor de distrugere în masă. În 2008, SPCSE a lansat organizarea unui exercițiu internațional cu participarea reprezentanților din toate statele din regiunea Mării Negre. Acest exercițiu este inclus în Programul Național pentru implementarea Planului IPAP – NATO și va avea loc în perioada 09 - 12 februarie 2009.

Cadrul juridic național reglementează combaterea drogurilor în două domenii - prevenirea consumului de droguri și a traficului ilicit de droguri. Planul de acțiuni cu privire la combaterea narcomaniei și narcobusinessului în anii 2007-2009, aprobat de Guvern¹¹⁶, subliniază în mod clar responsabilitățile fiecărei autorități administrative locale și publice în vederea combaterii traficului și utilizării drogurilor.

¹¹⁴ Ordinul Comun nr. 202/68/372-o din 10.2008 al Serviciului Vamal, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Inspectoratului Principal de Stat pentru carantină fitosanitară.

¹¹⁵ Hotărârea Guvernului nr. 1073 din 19.09.2008. "Cu privire la optimizarea modului de trecere a frontierei de stat"

¹¹⁶ Hotărârea Guvernului nr. 314 din 17.03.2007 pentru aprobarea Planului de acțiuni cu privire la combaterea narcomaniei și narcobusinessului în anii 2007-2009